

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Milan Janíček (diplomant)

PRÁVNÍ ÚPRAVA OBCHODNÍHO REJSTŘÍKU

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Marie Zahradníčková, CSc.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 8. března 2011

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 8. března 2011

Milan Janíček

Poděkování:

Děkuji paní JUDr. Marii Zahradníčkové, CSc. za odborné vedení při přípravě mé diplomové práce a svým rodičům a prarodičům za podporu při studiu.

Obsah

Obsah	4
Úvod.....	5
1. Historie a právní vývoj	8
2. Současná právní úprava	16
3. Pojem a význam obchodního rejstříku.....	19
3.1 Princip publicity	21
3.2 Princip publicity a ochrana osobních údajů	24
4. Struktura obchodního rejstříku	29
5. Subjekty a údaje zapisované do obchodního rejstříku.....	33
5.1 Osoby zapisované do obchodního rejstříku	33
5.1.1 Právnícké osoby zapisované podle obchodního zákoníku	34
5.1.2 Právnícké osoby zapisované podle zvláštních zákonů	38
5.1.3 Fyzické osoby	39
5.1.4 Zahraniční osoby	40
5.2 Údaje zapisované do obchodního rejstříku	41
5.2.1 Obecně zapisované údaje	41
5.2.2 Další zapisované údaje	45
5.3 Listiny zakládáné do sbírky listin	46
6. Účinky zápisu	48
7. Řízení o zápisu.....	50
7.1 Rejstříkový soud a jeho obsazení	50
7.2 Návrh na zahájení řízení.....	52
7.3 Přezkumná a rozhodovací činnost soudu	54
Závěr	56
Seznam zkratk	59
Seznam literatury	60
Abstract.....	64
Abstrakt.....	65

Úvod

Obchodní rejstřík je v současné době naprosto neopominutelným prostředkem ke zvyšování bezpečnosti a právní jistoty obchodního života. I když můžeme polemizovat (a často se tak stává) o vhodnosti a účelnosti některých z jeho ustanovení, přesto však význam právního institutu obchodního rejstříku jako celku zůstává nezpochybnitelný, dokonce můžeme říci, že v souvislosti s rozvojem mezinárodního obchodu a elektronizací rejstříku jeho význam nadále vzrůstá.

Rejstříkové právo v České republice za uplynulá dvě desetiletí urazilo veliký kus cesty. Na začátku byl podnikový rejstřík, jehož dosah byl v prostředí plánované ekonomiky malý, a nyní je zde moderní obchodní rejstřík, v tržním hospodářství naprosto klíčový a velmi hojně užívaný. Přesto však současná úprava obchodního rejstříku má k dokonalosti daleko a některé problémy jsou dlouhodobě předměty sporu. K tomuto ovšem významně přispěly dva faktory. Zaprvé, rejstříkové právo se v období podnikového rejstříku (tedy od 24. srpna 1950 až po jeho první významnou polistopadovou novelu č. 103/1990 Sb. s platností od 1. května 1990) dále nerozvíjelo, ba naopak stagnovalo, upadalo a jeho význam v plánovaném hospodářství byl nevelký. Zatímco tedy v západních státech dále probíhal rozvoj rejstříkového práva, aby odpovídalo moderním potřebám, na našem území se tomu tak přes 40 let nedělo. Nová úprava obchodního rejstříku v obchodním zákoníku (zákon č. 513/1991 Sb.) tedy mohla navázat až na tu předúnorovou (reálně ovšem ještě starší – rakouskou, se změnami z počátku první republiky, později došlo už jen k drobným změnám). Zadruhé, po roce 1989 a návratu demokracie a právního státu bylo nutné přistoupit ke změně velkého množství zákonů a dalších právních předpisů, aby odpovídaly novým požadavkům (později také sbližování právních předpisů s předpisy EU), a to včetně základních kodifikací (např. nový občanský zákoník však stále není přijat, trestní zákoník je platný teprve od roku 2010). Z těchto důvodů nebyla rejstříkovému právu věnována patřičná pozornost a v průběhu uplynulých let docházelo pouze k dílčím novelizacím. Větší změnu přinesl až zákon č. 216/2005 Sb., jehož cílem bylo zjednodušit řízení o zápisu,

nepovedlo se tak však zcela a přibyly i některé jiné problémy.¹ Do budoucna lze tedy očekávat další změny, jež by měly toto napravit.

Název mé diplomové práce je „Právní úprava obchodního rejstříku“. Vybral jsem si toto téma, protože je tato právní oblast velmi zajímavá, má svoji bohatou historii, ale je důležitá i v současné době, i pro budoucnost. V této práci se snažím jasně, stručně a uceleně vysvětlit okruhy problematiky obchodního rejstříku. Vzhledem k rozsahu této práce samozřejmě není možné toto téma naprosto vyčerpat, proto jsem se soustředil na podstatné záležitosti obchodního rejstříku s uvedením konkrétních příkladů a odkazů. Podkladem pro tuto práci mi bylo mnoho knižních publikací a časopiseckých článků, využil jsem také rozhodnutí soudů i elektronické zdroje.

V první kapitole se věnuji historii a vývoji právní úpravy obchodního rejstříku od jeho počátku ve 13. století, přes významný rozvoj rejstříkového práva ve Francii v období 16. až 19. století vyústěný v úpravě obsažené v Code de Commerce. Zabývám se ale také právní úpravou na našem území, nelze pominout Všeobecný obchodní zákoník z roku 1863 (AHGB), ve 2. polovině 20. století nahrazení této úpravy podnikovým rejstříkem. Po roce 1989 analyzuji novou úpravu v obchodním zákoníku, jež navazuje na dřívější tradici.

Současné právní úpravě obchodního rejstříku věnuji největší pozornost. V jednotlivých kapitolách týkajících se různých okruhů problematiky obchodního rejstříku je právní předpis vždy jako základ, z něhož pak vychází další výklad. Druhá kapitola se zabývá současnou právní úpravou, jsou zde uvedeny konkrétní zákony a jiné právní předpisy, které se týkají obchodního rejstříku. Ve třetí kapitole je definován a vysvětlen pojem a význam obchodního rejstříku, dále jsou zde uvedeny jeho funkce. Zvláštní pozornost je věnována principu publicity, jež je základním principem ovládající celý obchodní rejstřík, ale také jeho vztahu s ochranou osobních údajů, jež je s ním v tomto případě v protikladu.

Struktura obchodního rejstříku je vysvětlena v kapitole čtvrté, je zde popsán systém zakládání do oddílů a rejstříkových vložek, ale také i rejstříkový spis a sbírka

¹ Změna rejstříkového práva v zákoně č. 216/2005 Sb. byla již mnohokrát popsána z různých úhlů pohledu, k tomuto více kupříkladu DĚDIČ, J. *Malé zamyšlení nad významnou novelou obchodního zákoníku*. Právní zpravodaj, 2005, č. 3. s. 1, 3-6. nebo FALDYNA, F. *Několik poznámek k novelizovanému obchodnímu rejstříku*. Právo a podnikání, 2005, č. 12. s. 7-10. nebo SURGA, O. *Obchodní rejstřík bez dechu*. Právní rádce, 2006, č. 1. s. 64-66.

listin. Které konkrétní osoby a údaje se do obchodního rejstříku zapisují, uvádím s příslušnými příklady v kapitole páté, věnuji se i listinám zakládaným do sbírky listin. Účinky zápisů (konstitutivní a deklaratorní) pak vykládá kapitola šestá. Sedmá kapitola se týká řízení o zápisu, vysvětluji zde pojem a úlohu rejstříkového soudu, dále se pak věnuji především návrhu na zápis a rozhodnutí v řízení o zápisu.

Ve své práci používám pro zákon č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník, v novelizovaném znění, zkratku ObchZ a pro zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, v novelizovaném znění, zkratku OSŘ. Text práce je dokončen k 8.březnu 2011.

1. Historie a právní vývoj

Obchodní rejstřík je veřejný seznam vedený soudem, do něhož se zapisují podnikatelé a zákonem předpokládané skutečnosti, které se jich týkají. Údaje v něm zapsané mají význam pro zvyšování bezpečnosti obchodních vztahů a posilují právní jistotu. Úpravu obchodního rejstříku dnes obsahují snad všechny právní řády států s rozvinutou podnikatelskou aktivitou. Historie tohoto právního institutu sahá hluboko do minulosti. Ve 13. století v souvislosti s rozvojem kupeckého obchodu v hansovním Německu a italských státech (Florencii, Luce aj.) vznikla potřeba evidence, proto již zde můžeme nalézt první novodobé předchůdce obchodního rejstříku.² Cechovní nebo směnečné registry však byly roztržité, vedené v jednotlivých střediscích obchodu a jejich hlavní funkcí bylo zpočátku především zaznamenat podpisy, plné moci obchodníků a společníků společnosti, měly také povahu průkazu příslušnosti k cechu. S postupem času jejich význam a množství zapisovaných údajů rostl (např. evidence osob v úpadku), zpočátku také nebyly přístupné třetím osobám, princip publicity se začínal uplatňovat až v 17. století. Obchodní kodifikace devatenáctého století, především francouzské, německé a rakouské, daly obchodnímu rejstříku moderní koncepci, v jaké jej známe i dnes.

Hlavní vývoj právního institutu obchodního rejstříku od 16. do počátku 19. století probíhal ve Francii. Zde se v 16. století postupně rozvinul zvyk uložit výtah společenské smlouvy k obchodnímu soudu a zveřejnit oznámení o založení společnosti vyvěšením v jednacím síni. Tento zvyk později v roce 1673 přeměnil Code Savary (Colbertovo nařízení o pozemním obchodě) v zákonem stanovenou povinnost. Code Savary, vytvořený v období absolutní monarchie Ludvíka XIV., je označován za vůbec první kodifikaci obchodního práva v Evropě, i přes svoji neúplnost posloužil později jako základ pro napoleonskou kodifikaci z počátku 19. století. Obsahuje zakotvení povinnosti registrace výtahu ze společenské smlouvy k tajemníkovi obchodního soudu pod sankcí neplatnosti všech aktů a smluv, stanovuje konkrétní údaje, které jsou

² RANDA, A. *Soukromé obchodní právo rakouské*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2008. s. 87.

předmětem uveřejnění, v případě změn těchto údajů podmiňuje jejich účinnost oznámením soudu. Přesto však nebylo toto nařízení všeobecně respektováno.³

Další vývoj přinesly napoleonské kodifikace z počátku 19. století. Code de commerce (Napoleonský obchodní zákoník) z roku 1807 zpracovával pouze specifické instituty obchodního práva, nebyl tedy koncipován jako vyčerpávající, ale jako soubor doplňků k ustanovením občanského zákoníku.⁴ Právní úprava obchodního rejstříku vycházela z dřívějšího Code Savary. Podle článku 42 musel být „výťah ze společenské smlouvy veřejné obchodní nebo komanditní společnosti odevzdán do patnácti dnů od podpisu tajemníkovi obchodního soudu ... aby jej zapsal do rejstříku a na dobu 3 měsíců vyvěsil v jednacím síni“⁵, nedodržení normy vyvolalo sankci neplatnosti ve vztahu ke společníkům, avšak nemohlo být uplatněno společníky vůči třetí osobě. Tato formulace publikační povinnosti znamenala vznik moderního typu obchodního rejstříku ve Francii. V čl. 43 byly konkretizovány zapisované skutečnosti, podle čl. 46 stejným formalitám podléhaly i změny. Roku 1833 byly články Code de commerce o obchodním rejstříku dále rozvinuty zákonem, významnou novinkou bylo např. zveřejňování výtahů společenských smluv v soudem určených časopisech ve lhůtě 15 dnů. Code de commerce se stal vzorem pro mnohé pozdější právní úpravy obchodního práva.⁶

V Rakouských zemích nemělo obchodní právo příliš dlouhou historii. Dr. Antonín rytíř Randa k tomu uvedl toto: „Prameny obchodního práva pryští v zemích rakouských dosti spoře, a to od doby nepřilíš dávné. K důvodům všeobecným, ježto v středověku nedaly narychlo vznikati zvláštnímu právu obchodnímu, přichází v Rakousku i okolnost ta, že čilý obchod a průmysl toliko znenáhla, a to hlavně jen

³ PELIKÁNOVÁ, I. In PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Obchodní právo : učebnice. 1, Úvod do obchodního práva, osoby v podnikání s přihlédnutím k právu EU. 2.*, přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. s. 530.

⁴ Blíže viz CÍSAŘ, J. In SELTENREICH, R. a kol. *Dějiny evropského kontinentálního práva : vysokoškolská právnická učebnice. 3. uprav. vyd. Praha: Leges, 2010. s. 333.*

⁵ PELIKÁNOVÁ, I. In PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Obchodní právo : učebnice. 1, Úvod do obchodního práva, osoby v podnikání s přihlédnutím k právu EU. 2.*, přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. s. 530.

⁶ Dále viz RANDA, A. *Soukromé obchodní právo rakouské. 1. vyd. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2008. s. 24.*

v několika městech a okresích se vyvíjely.⁷ Obchodní styk se řídil především cechovními předpisy a obyčejí, v některých městech sice měly platnost dílčí nařízení, výsady, obchodní zvyklosti, avšak jejich dosah nepřesahoval místní úroveň. Významnější obchodní úpravou byl až směnečný řád pro Dolní Rakousy z roku 1717, který upravoval postup protokolárních zápisů plných mocí společností podepsaných všemi společníky. Císařský patent (1725) zavedl povinnost registrace obchodníků a jimi udělených plných mocí. Roku 1736 pak směnečný patent vytvořil jednotné rejstříkové právo. Výsledkem sjednocování rakouského a českého práva bylo vydání obnoveného směnečného řádu (1763) společného pro země české i rakouské.⁸

V 19. století se těžiště rozvoje obchodního rejstříku přesunulo do německy mluvících zemí. Po úspěšné kodifikaci občanského práva v Rakousku (1811) byla snaha vytvořit podobný ucelený zákoník v oblasti obchodního práva. Ačkoliv byla dvorská komise pověřena již roku 1809 k vypracování návrhu a znovu v roce 1842, ani jeden nebyl schválen a neúspěšné byly i pozdější snahy ministerstva obchodu (1853), ministerstva práv (1855) i verze přepracovaná říšskou radou (1857). Úspěšnou se ukázala být až iniciativa německých spolkových států vytvořit jednotné obchodní právo v oblasti zemí německého spolku. Za tímto účelem pořádaná konference mezi lety 1857 až 1861 použila jako základ návrh pruský s přihlédnutím k návrhu rakouskému. 31. května 1861 byla takto vypracovaná osnova spolkovým sjezdem doporučena vládám k přijetí a postupně byla přijata ve všech německých zemích a Rakousku (1863).⁹

Všeobecný obchodní zákoník (známý též jako AHGB – Allgemeines Handelsgesetzbuch) vydaný pod č. 1/1863 ř. z. se stal na dlouhá léta základním pilířem obchodních vztahů, na našem území byl platný až do roku 1950. Jeho přijetím se zrušila platnost všeho staršího obchodního práva, v platnosti mohly zůstat pouze ty, které zákoník výslovně stanovil, nebo pokud jejich předmět nebyl v zákoníku upraven. Struktura zákoníku se členila na 4 knihy (v Rakousku nebyla přijata pátá kniha

⁷ RANDA, A. *Soukromé obchodní právo rakouské*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2008. s. 18.

⁸ MALÝ, K. In MALÝ, K. a kol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 4., přeprac. vyd. Praha: Leges, 2010. s. 198.

⁹ Blíže viz RANDA, A. *Soukromé obchodní právo rakouské*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2008. s. 20-21.

o námořním právu) a 431 článků, knihy dále na tituly a odstavce, první knize předcházela všeobecná ustanovení. Právní úprava obchodního rejstříku v něm obsažená byla moderní a velmi nadčasová, z těchto základů vycházíme doposud.

Velmi významné bylo ministerské nařízení 27/1863 ř. z., později novelizované ministerským nařízením 89/1906 ř. z., které upravovalo vedení obchodního rejstříku. Tuto pravomoc svěřovalo krajským soudům a v Praze samostatnému obchodnímu krajskému soudu. Obchodní rejstřík měl původně dvě oddělení, první pro firmy jednotlivců, druhé pro firmy společenské, navíc se ještě vedla kniha příloh. Ministerské nařízení 89/1906 ř. z. zavedlo nový obchodní rejstřík s rozdělením na tři oddělení. Do oddělení A se zapisovaly firmy jednotlivců a veřejné a komanditní společnosti. Oddělení B obsahovalo společnosti akciové a komanditní na akcie. Do oddělení C se zapisovaly společnosti s ručením omezeným. Nově vzniklé společnosti se vždy musely zapsat do nového rejstříku, u starších bylo možné používat původní rejstřík, dokud dostačovalo místo, jinak se zapsané údaje musely přenést do rejstříku nového, v případě přeměn společností se musel vždy použít rejstřík nový. Pro každou obchodní společnost byla vytvořena vložka, do které se ukládaly veškeré zápisy firmy se týkající. Co se týče odštěpného závodu, používaly se vložky hlavního závodu, zvláštní se zakládaly pouze v případě, že odštěpný závod byl v obvodu jiného rejstříkového soudu, nebo se firma odštěpného závodu lišila od firmy hlavního závodu.

Po vzniku samostatného Československého státu bylo nutno vyřešit, jaké právo se na našem území bude uplatňovat. Jelikož nebylo účelné nahradit všechny rakouské zákony novými českými a ani by to v krátkém časovém období nebylo možné, byl zákonem č. 11/1918 Sb. z. a n. převzat rakouský právní řád,¹⁰ v platnosti tedy zůstal i Všeobecný obchodní zákoník. Uveřejňování zápisů bylo upraveno nařízením vlády č. 397/1919 Sb. z. a n., pro tento účel byl zaveden Ústřední oznamovatel při ministerstvu spravedlnosti v Praze. Redakci tohoto listu byly rejstříkové soudy povinny zasílat všechny zápisy a sdělení určená k uveřejnění.

K další úpravě obchodního rejstříku došlo až přijetím zákona č. 22/1948 Sb. z. a n. Během 2. světové války a v důsledku poválečné situace přestalo existovat mnoho společností, proto bylo nutné zápisy v obchodním rejstříku zpřesnit,

¹⁰ K tomu blíže viz SOUKUP, L. In MALÝ, K. a kol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 4., přeprac. vyd. Praha: Leges, 2010. s. 319-322.

aby odpovídaly skutečné situaci. Jedním z prostředků byla i rozšířená možnost výmazu. Soud měl pravomoc o zápisu rozhodnout nejen na návrh oprávněné osoby, ale i té, která měla na věci právní zájem. Zákon dále umožňoval soudu výmaz z moci úřední, pokud firma zanikla a povinné osoby neodeslaly odpověď, k výmazu dokonce postačovalo, jestliže soud mohl zánik usuzovat ze známých skutečností, nemusel být ani proveden dřívější zápis o zrušení a likvidaci.

Po únoru 1948 se v Československu změnil politický systém a ekonomika se stala centrálně plánovanou, této nové společenské situaci se musel přizpůsobit i právní řád. Během právnické dvouletky v letech 1949-1950 byla nově kodifikována všechna základní právní odvětví, významné změny byly provedeny i v oblasti rejstříkového práva. S účinností od 24. srpna 1950 byl do československého právního řádu nově zaveden pojem podnikového rejstříku zákonem č. 100/1950 Sb., zákon zároveň v ustanovení § 15 zrušil dosud platné předpisy v oblasti rejstříkového práva. Vedení podnikového rejstříku zákon svěřil rejstříkovému soudu - okresnímu soudu v sídle krajského soudu pro podniky v jeho místní příslušnosti. Úprava obchodního rejstříku z Všeobecného obchodního zákoníku tedy po 87 letech pozbyla platnosti, zákoník byl jako celek zrušen po nabytí účinnosti nového občanského zákoníku dne 1. ledna 1951.

V nové politicko-ekonomické situaci postupně ztrácel podnikový rejstřík na důležitosti a rejstříkové právo stagnovalo. Dokladem tohoto tvrzení mohou být nařízení ministerstva spravedlnosti. Podle nařízení č. 124/1950 Sb. měl předseda rejstříkového soudu právo odepřít nahlédnutí do rejstříkových spisů z důvodu veřejného zájmu. Další zeslabení principu publicity přineslo nařízení č. 40/1951 Sb., podle ustanovení § 1 se zveřejňování zápisů v podnikovém rejstříku omezuje pouze na skutečnosti týkající se zřízení podniku, likvidace a výmazu. Ani tyto údaje ale neměly jistotu zveřejnění, v ustanovení § 2 se jasně praví: „Ani zápisy uvedené v § 1 se nevyhlásí, rozhodne-li tak věcně příslušný ústřední úřad v dohodě s ministerstvem spravedlnosti.“

Na podobných principech byla založena i úprava podnikového rejstříku v hospodářském zákoníku č. 109/1964 Sb. a prováděcí vyhlášce ministerstva spravedlnosti č. 114/1964 Sb. Hospodářský zákoník dále omezil princip publicity v § 110: „Do podnikového rejstříku je oprávněn nahlížet ... ten, kdo osvědčí právní zájem na skutečnostech v něm uvedených.“, zakotvena zde už také nebyla dřívější povinnost zveřejnění údajů v Úředním listu. V prostředí centrálně plánované ekonomiky

význam rejstříku velmi poklesl a zapisovaných údajů bylo v porovnání s předchozí (i pozdější) dobou nepatrně.¹¹

Návrat k demokracii po roce 1989 přinesl mnoho změn, dosavadní veřejnoprávní hospodářské právo založené na centrálně plánované ekonomice nepostačovalo potřebám tržního hospodářství a muselo být urychleně nahrazeno novou úpravou. Aby bylo možné co nejrychleji tento přechod zajistit, přistoupilo se zpočátku k větší novelizaci hospodářského zákoníku zákonem č. 103/1990 Sb. I když tento zákon upravil některá ustanovení o podnikovém rejstříku, významnou změnu přinesl až obchodní zákoník č. 513/1991 Sb. s účinností od 1. ledna 1992. Obchodní zákoník navázal na tradici předúnorového československého obchodního práva a vrátil pojem obchodního rejstříku do právního řádu. Zápisy z podnikového rejstříku byly podle § 768 převedeny do obchodního rejstříku, kontinuita zápisů byla tedy zachována. Pokud by ale tyto zápisy nebyly v souladu s ustanovením obchodního zákoníku, musely být upraveny do jednoho roku od účinnosti zákoníku. Pod sankcí zrušení společnosti s likvidací byly zapsané osoby nuceny ve stanovené lhůtě uvést do souladu s obchodním zákoníkem ustanovení společenské smlouvy nebo stanov.

Další změnu právní úpravy obchodního rejstříku přinesla novela obchodního zákoníku přijatá v zákoně č. 142/1996 Sb. Nově upravené ustanovení § 28 ObchZ rozšiřovalo množství zapisovaných údajů, přičemž zapsané osoby byly povinny podat návrh na povolení zápisu těchto údajů do 31. prosince 1996 (čl. II. bod 9).¹² Dále byla stanovena zapsaným osobám povinnost uložit do sbírky listin úplné znění společenských listin a stanov a také účetní závěrky, poprvé za období roku 1996.

Novou úpravu místní příslušnosti rejstříkového soudu obsahoval zákon č. 30/2000 Sb. Podle ustanovení § 9 odst. 3 písm. a) a § 85 odst. 2, 3 OSŘ je věcně příslušným krajský soud, v jehož obvodu je obecný soud fyzické nebo právnické osoby podnikatele. Podle ustanovení § 200b odst. 1, 2 OSŘ se řízení zahajuje na návrh nebo bez návrhu, má-li být dosažena shoda mezi zápisem v obchodním rejstříku a skutečným

¹¹ PELIKÁNOVÁ, I. In PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Obchodní právo : učebnice. 1, Úvod do obchodního práva, osoby v podnikání s přihlédnutím k právu EU. 2.*, přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. s. 533.

¹² Přejícné ustanovení zákona č. 142/1996 Sb. v čl. II. bodě 11 ale v rozporu s bodem 9 stanovovalo datum pozdější – 30. 6. 1997. Rejstříkové soudy pak výkladem ve prospěch účastníků řízení uznávaly pozdější datum.

stavem. Zpětvzetí návrhu na zahájení řízení není účinné, jestliže má být zápis v obchodním rejstříku uveden v soulad se skutečným stavem (§ 200b odst. 3 OSŘ).

Významnou novelizaci rejstříkového práva přinesl zákon č. 216/2005 Sb. „Hlavním záměrem nové právní úpravy obchodního rejstříku bylo urychlit a usnadnit zápisy do obchodního rejstříku, zjednodušit soudní řízení a uvést právní úpravu obchodního rejstříku do souladu s požadavky evropského práva, zejména novelou¹³ První směrnice.“¹⁴ ¹⁵ Novela občanského soudního řádu v zákoně č. 216/2005 Sb. zavedla registrační princip a fikci zápisu do obchodního rejstříku. Soud už zásadně nezkontroluje splnění hmotně právních podmínek nutných k zápisu určité skutečnosti, ale rozhoduje se na základě předložených listin (§ 200da odst. 1 OSŘ), registrační princip tedy znamená zjednodušení a zrychlení postupu zápisu do obchodního rejstříku. Soud je povinen ve stanovené lhůtě provést zápis do rejstříku nebo rozhodnout o návrhu usnesením, jestliže však v této lhůtě soud zápis neprovede nebo o návrhu nerozhodne ve stanovené lhůtě, potom nastupuje fikce zápisu a zápis se považuje za provedený dnem následujícím po uplynutí této lhůty (§ 200db odst. 1, 3 OSŘ). Ustanovení § 200c odst. 1 OSŘ nově definuje účastníky řízení, těmi jsou osoba, která podala návrh, k němuž je oprávněna podle zvláštního právního předpisu, a podnikatel. Novela obchodního zákoníku v zákoně č. 216/2005 Sb. zavedla nový systém podání návrhu na zápis do obchodního rejstříku. Návrh lze podat pouze na předepsaném formuláři a musí být doložen příloženými listinami o skutečnostech, které mají být do obchodního rejstříku zapsány (§ 32 odst. 1, 2 ObchZ), závazné formuláře a seznam příloh, které se k návrhům přikládají, určilo ministerstvo spravedlnosti vyhláškou.¹⁶ Zákon č. 216/2005 Sb. dále rozšířil pravomoc vyšších soudních úředníků na všechny úkony v řízení

¹³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/58/ES ze dne 15. července 2003, kterou se mění směrnice Rady 68/151/EHS, pokud jde o požadavky na zveřejňování týkající se některých forem společností. Povinnost elektronického vedení obchodního rejstříku nejpozději od 1. 1. 2007 stanovuje ve článku 3 odst. 2.

¹⁴ První směrnice Rady 68/151/EHS ze dne 9. března 1968 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření.

¹⁵ DĚDIČ, J. *Malé zamyšlení nad významnou novelou obchodního zákoníku*. Právní Zpravodaj, 2005, č. 7., s. 1.

¹⁶ Vyhláška č. 250/2005 Sb., o závazných formulářích na podávání návrhů na zápis do obchodního rejstříku.

o zápisu, jestliže není potřeba nařídít jednání. Od 1. 1. 2007 je obchodní rejstřík veden výhradně v elektronické podobě (§ 27 odst. 1).¹⁷

¹⁷ Do 31. 12. 2006 mohl být obchodní rejstřík podle bodu 3 přechodných ustanovení zákona č. 216/2005 veden pouze v listinné podobě.

2. Současná právní úprava

Těžiště současné právní úpravy obchodního rejstříku nalezneme především v obchodním zákoníku (zákon č. 513/1991 Sb.), kde je mu v první části věnována hlava třetí (§ 27 až 38k). V této hlavě jsou např. vymezeny základní pojmy, principy na kterých je obchodní rejstřík postaven, formulace zapisovaných údajů a osob, definice podoby návrhu, přikládaných listin a způsobilých navrhovatelů atd. Právní úprava řízení ve věcech obchodního rejstříku je pak obsažena v občanském soudním řádu (zákon č. 99/1963Sb.) v ustanovení § 200a až 200e. Zde nalezneme např. definici rejstříkového soudu, určení jeho věcné a místní příslušnosti, vymezení účastníků řízení, zahájení řízení o zápisu, jeho průběh a ukončení atd.

Základní hmotná ustanovení tedy obsahuje obchodní zákoník, procesní ustanovení pak občanský soudní řád. Tímto však veškerá právní úprava obchodního rejstříku vyčerpána není. Dále existuje množství právních předpisů různé právní síly, v rámci zpřehlednění si tyto zbývající předpisy můžeme rozdělit do dvou skupin. V první jsou právní předpisy, které rozvádějí a konkretizují základní ustanovení, nebo se věnují specifické oblasti úpravy obchodního rejstříku (na některé z nich obchodní zákoník přímo odkazuje). Do druhé skupiny pak spadá řada předpisů, které určují, jaké další osoby jsou povinny se zapsat do obchodního rejstříku. Tyto předpisy často dále stanovují konkrétní zapisované údaje a osoby, které jsou oprávněny podat návrh na zápis do obchodního rejstříku.

Jak již bylo výše uvedeno, v první skupině jsou obsaženy právní předpisy, které upřesňují a rozvádějí základní ustanovení, nebo se věnují specifické oblasti úpravy obchodního rejstříku. Jejich úpravu obchodní zákoník nebo občanský soudní řád předpokládá, či na ně dokonce přímo odkazuje.¹⁸ Ačkoliv by bylo možné v jediném zákoně upravit právní institut jako celek, v praxi se tak však, z důvodů přehlednosti a jasnosti zákona i celého právního řádu, jeho dlouhodobé stability a z něj plynoucí právní jistotě, nečiní. Některé otázky jsou ze základní úpravy účelně a systematicky

¹⁸ Např. v ustanovení § 27 odst. 5 ObchZ odkazuje na nařízení vlády, v ustanovení § 32 odst. 4 ObchZ odkazuje na vyhlášku ministerstva spravedlnosti atd.

přeřazeny do jiných zákonů, další po zákonném zmocnění rozvádí podzákonný právní předpis (příčinou je např. nutnost častějších úprav, rychlejší možnost změny).

Do první skupiny můžeme zařadit nařízení vlády č. 503/2000 Sb., o Obchodním věstníku, v novelizovaném znění, vyhlášku č. 250/2005 Sb., o závazných formulářích na podávání návrhů na zápis do obchodního rejstříku, v novelizovaném znění, vyhlášku č. 562/2006 Sb., o digitalizaci obchodního rejstříku, vyhlášku č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, v novelizovaném znění, instrukci Ministerstva spravedlnosti č.j. 505/2001-Org, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, v novelizovaném znění (dále jen „kancelářský řád“, nebo „k. ř.“). Dále pak zákon č. 565/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, v novelizovaném znění, zákon č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů, v novelizovaném znění. Okrajově se obchodního rejstříku týká i zákon č. 549/1991, o soudních poplatcích, v novelizovaném znění, trestné činy upravuje zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v novelizovaném znění.

Druhou skupinu tvoří zákony, které stanovují další osoby povinné se zapsat do obchodního rejstříku, určují případně i zapisované údaje, osoby oprávněné podat návrh na zápis nebo jiné povinnosti. Jako příklad se můžeme podívat na ustanovení zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku, v novelizovaném znění. Návrh na zápis podává zakladatel. Zakladatelem podniku je stát, přičemž funkci zakladatele vykonává jménem státu příslušné ministerstvo, do jehož působnosti předmět podnikání spadá. V ustanovení § 5 odst. 2 zákona č. 77/1997 Sb. se upřesňuje, které listiny je nutno k návrhu přiložit. Zákon o státním podniku stanovuje zapsání dalších údajů nad rámec obchodního zákoníku – označení ministerstva vykonávající funkci zakladatele, podle ustanovení § 4 odst. 2 se zapisuje určený majetek, podle ustanovení § 4 odst. 3 písm. d) výše kmenového jmění a jeho minimální výše, kterou je podnik povinen zachovat.

Dalších zákonů patřících do této skupiny je velké množství. Jako příklad můžeme uvést zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, v novelizovaném znění, zákon č. 239/1992 Sb., o Státním fondu kultury České republiky, v novelizovaném znění, zákon č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách, v novelizovaném znění, zákon č. 517/1992, o České tiskové kanceláři, zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, v novelizovaném

znění, zákon č. 624/2004 Sb., o evropské společnosti, v novelizovaném znění, zákon č. 360/2004 Sb., o Evropském hospodářském zájmovém sdružení (EHZS) a o změně zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o evropském hospodářském zájmovém sdružení), v novelizovaném znění, a mnoho dalších.

3. Pojem a význam obchodního rejstříku

„Obchodní rejstříky jsou veřejné knihy, do kterých se zapisují důležité skutečnosti právní, týkající se kupců a obchodních společností, za tím účelem, aby byly učiněny veřejně známými a aby byly vedeny v patrnosti.“¹⁹ Toto vymezení obchodního rejstříku od Malovského-Weniga se příliš neliší od nynějšího pojetí. Současný obchodní zákoník č. 513/1991 Sb. v ustanovení § 27 definuje obchodní rejstřík jako veřejný seznam vedený soudem, do kterého se zapisují zákonem stanovené údaje o podnikatelích, jehož nedílnou součástí je sbírka listin. Základními znaky jsou tedy zapisované osoby a zapisované údaje.

Pouze zákon ukládá, které osoby se zapisují do obchodního rejstříku, tento okruh zapisovaných osob může být rozšířen či zúžen také pouze zákonem. Jiné osoby, u nichž tak obchodní zákoník či zvláštní právní předpis nestanoví, se do obchodního rejstříku zapsat nesmějí (a to i kdyby o zápis samy žádaly). Zapisované osoby můžeme rozdělit do dvou skupin, v první jsou ty osoby, kterým zákon povinnost se zapsat povinně ukládá (tzv. obligatorně zapisované osoby), ve druhé pak ty, kterým zákon zápis umožňuje (fakultativně zapisované osoby). Obligatorně zapisované osoby jsou podle obchodního zákoníku všechny obchodní společnosti a družstva, fakultativně zapisovanými pak fyzické osoby, které jsou podnikateli a kterým zákon neukládá povinnost zápisu (§ 34 odst. 2 ObchZ).

Okruh zapisovaných údajů je také stanoven pouze zákonem a pouze zákon jej může rozšiřovat, či zužovat. Zapisované údaje můžeme třídit na obecně zapisované údaje, tyto jsou uvedeny v § 35 ObchZ a zapisují se vždy u všech osob (pokudliže zvláštní zákon nestanoví něco jiného), a na další zapisované údaje, které se zapisují např. u jednotlivých právních forem, v určitých právních situacích nebo při přeměnách právnických osob. Jiné údaje, než které stanoví zákon, do obchodního rejstříku být zapsány nesmějí, ani pokud by to zapsaná osoba požadovala. Přesto se však v praxi můžeme setkat s tím, že zákonem nestanovené údaje rejstříkový soud zapsal, jestliže to

¹⁹ MALOVSKÝ-WENIG, A. *Průručka obchodního práva*. 1. vyd. Praha: Československý Kompas, 1947. s. 65.

považoval za přínos (např. údaje o přechodu majetku státních podniků při velké privatizaci).²⁰

Obchodní rejstřík jako veřejný seznam slouží jako veřejnoprávní evidence podnikatelů a dalších osob, která umožňuje státní správě zjišťovat a kontrolovat podnikatele a jejich činnost. Tímto však není smysl existence obchodního rejstříku zdaleka vyčerpán. Mezi jeho další cíle patří především poskytování informací ostatním podnikatelům i široké veřejnosti o důležitých skutečnostech z obchodního života, eviduje účinky významných právních skutečností, pomáhá zajišťovat jejich jednotnou časovou a věcnou aplikovatelnost, a tím podstatně zvyšuje transparentnost a bezpečnost obchodních vztahů. Možnost ověřit si údaje je důležitá například pro firmy, které začínají obchodovat s novými subjekty, do obchodního rejstříku často nahlíží banky i úvěrové a leasingové společnosti a také případně zaměstnanci při nástupu do zaměstnání k určité firmě apod. Bez obchodního rejstříku by se mnoho údajů muselo zdoluhavě zjišťovat, vyhledávat a ověřovat.

Informativní funkce obchodního rejstříku spočívá v poskytování správných a pravdivých informací blíže neurčenému okruhu osob. Aby byla zajištěna správnost a pravdivost těchto informací, jsou podnikatelé povinni podat návrh na zápis do obchodního rejstříku bez zbytečného odkladu (§ 32 odst. 3 ObchZ) a přiložit k němu všechny potřebné listiny zakládající do sbírky listin (§ 38k odst. 1 ObchZ). Při nesplnění této zákonné povinnosti pak soud může přistoupit k použití donucovacích opatření (§ 29 odst. 6 ObchZ, § 202de OSŘ). Obchodní rejstřík neuchovává pouze aktuální informace, ale zaznamenává také všechny změny zapsaných údajů (je tedy možné vyčíst např. změnu sídla, statutárního orgánu atd.). Obchodní rejstřík je veřejný seznam, kdokoliv tedy může do informací v něm uložených nahlížet, pořizovat si z něj kopie a výpisy, soud má naopak povinnost na žádost úředně ověřený opis vydat (§ 28 odst. 1, 2 ObchZ).

Korektivní funkce spočívá v zachování platnosti základních právních úkonů týkajících se zapsaných osob. Rejstříkový soud je v řízení o zápisu povinen zkoumat, zda jsou splněny všechny náležitosti předepsané zákonem (§ 200da OSŘ). Soud zjišťuje skutečný stav věci, je-li to tedy v daném případě nutné, může soud podle ustanovení

²⁰ HOLEJŠOVSKÝ, J. *Obchodní rejstřík a další rejstříky vedené soudy*. 1. vyd. Praha: Beck, 2003. s. 3. Obdobně ŠTENGLOVÁ, I. *Obchodní rejstřík po novele*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2005. s. 81.

§ 120 odst. 2 OSŘ provést i jiné důkazy, než které byly účastníky navrhovány. Tímto postupem je zajištěno, že zapsány budou pouze správné a pravdivé údaje.

Funkce zajištění právní jistoty se zakládá na postupu soudu při zápisu skutečnosti, která má konstitutivní účinky. Konstitutivní zápis podmiňuje svoji účinnost úspěšným zapsáním do obchodního rejstříku. Soud v řízení o zápisu zásadně zkoumá platnost úkonů vedoucích k zápisu (k zjištění skutečného stavu věci může provést i jiné než navržené důkazy podle § 120 odst. 3 OSŘ), čímž je zajištěno, že úkon učiněný v rozporu se zákonem nemůže dojít k účinnosti (takový návrh by soud odmítl podle § 200d OSŘ). Při tomto postupu tedy účinnosti mohou nabýt pouze platně učiněné právní úkony a osoby získají jistotu, zda daný úkon byl (v případě zapsání), či nebyl (v případě odmítnutí soudem) platně učiněn. Právní jistota je navíc posílena tím, že soud má v případě právně bezvadného úkonu povinnost jej zapsat ve lhůtě 5 pracovních dnů (§ 200db odst. 1 OSŘ). Pokud by tak neučinil, ani návrh odmítl, pak nastává tzv. fikce zápisu a zápis se považuje za provedený (§ 200db odst. 3 OSŘ).

3.1 Princip publicity

Zajištění funkcí obchodního rejstříku a bezpečnosti obchodního života vyústily ve formulaci principu publicity. Na tomto principu je současný obchodní rejstřík založen. Přestože obchodní zákoník přímo na princip publicity neodkazuje, jeho základní podstatu zde nalezneme vyjádřenou v ustanovení § 28 a § 29 ObchZ. Princip publicity můžeme rozčlenit na princip formální publicity a princip materiální publicity, u materiální publicity pak rozlišujeme pozitivní a negativní část.

Princip formální publicity spočívá ve všeobecné přístupnosti obchodního rejstříku, kdokoliv do něj může nahlížet, činit kopie a opisy (§ 28 odst. 1 ObchZ). Vyhláška č. 37/1992²¹ pak upřesňuje podmínky, za nichž je možné právo úspěšně uplatnit – podle § 8 je nahlížení do obchodního rejstříku u soudu omezeno na úřední hodiny, přičemž se tak koná v místnosti k tomu určené a zřetelně označené pod dohledem pověřeného zaměstnance soudu. Tomuto právu odpovídá povinnost soudu na žádost vydat opis zápisu nebo listiny uložené ve sbírce listin, případně potvrzení, že

²¹ Vyhláška ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy.

takový údaj zapsán v rejstříku není (§ 28 odst. 2 ObchZ). Opis soud vydává zásadně v elektronické podobě, v listinné pouze na žádost (§ 28 odst. 3 ObchZ). Je také možné žádat o úředně ověřený opis, úředním ověřením se potvrzuje shoda opisu se zápisem v obchodním rejstříku nebo s listinou uloženou ve sbírce listin (§ 28 odst. 4 ObchZ). Úřední ověření dále zvyšuje právní jistotu osob, že poskytované informace jsou správné a pravdivé. Za vydání opisu, pořízení kopie záznamu či listin je soud oprávněn požadovat poplatek.²² Od 1. ledna 2007 je obchodní rejstřík (včetně všech navazujících evidencí) veden výlučně v elektronické podobě, prostředky výpočetní techniky s využitím aplikačního programového vybavení, jehož správnost a údržbu garantuje Ministerstvo spravedlnosti ČR.²³ Požadavek elektronizace obchodního rejstříku vychází z komunitárního práva, konkrétně novely První směrnice, která tuto povinnost ukládá všem členským státům EU. Veškeré návrhy a listiny soud uchovává zásadně v elektronické podobě (§ 33 odst. 3), starší listinné dokumenty jsou postupně převáděny do elektronické podoby (§ 33 odst. 4).²⁴ Obchodní rejstřík v elektronické podobě je veřejnosti bezplatně přístupný přes internet, kdokoliv z jakéhokoliv místa může do rejstříku nahlédnout a vyhledat v něm potřebné informace. Elektronizace rejstříku tedy významným způsobem pomohla zjednodušit postup a rozšířit informovanost podnikatelů, i široké veřejnosti.

Od nahlížení do obchodního rejstříku musíme odlišit nahlížení do rejstříkového spisu. Zatímco obchodní rejstřík jako veřejný seznam je založen na principu publicity a může do něj nahlížet každý bez prokázání právního zájmu, rejstříkový spis však veřejně přístupný není (je totiž formou soudního spisu). Rejstříkový spis je souhrnem všech písemností (jedná se o podněty, návrhy zapsaných skutečností, včetně listinných důkazů a rozhodnutí), které se vztahují k rejstříkovému řízení. Nahlížení do rejstříkového spisu se řídí ustanovením § 44 OSŘ. Právo nahlížet do spisu, činit z něj výpisy a opisy, s výjimkou protokolu o hlasování, mají tedy pouze účastníci řízení

²² Poplatek za úkon soudu a jeho výši stanovuje zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Výše tohoto poplatku však má být podle ustanovení § 28 odst. 5 ObchZ pouze taková, aby pokryla skutečné a účelné administrativní náklady.

²³ Podle ustanovení § 202 odst. 1 kancelářského řádu.

²⁴ Způsob digitalizace listin blíže upravuje vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 562/2006 Sb.

a jejich zástupci. Ostatní osoby pouze v případě, že na věci mají právní zájem nebo proto existují vážné důvody a jejich žádost předseda senátu povolí.²⁵

Princip materiální publicity, také někdy označovaný za princip dobré víry, můžeme rozdělit na část pozitivní a část negativní. Pozitivní princip materiální publicity - z ustanovení § 29 odst. 2 ObchZ vyplývá, že skutečnosti zapsané do obchodního rejstříku jsou účinné vůči každému ode dne jejich zveřejnění. Zveřejněním skutečností se rozumí jejich zveřejnění v Obchodním věstníku (§ 769 ObchZ). Pokud třetí osoba o provedení zápisu věděla již dříve, jsou zapsané skutečnosti vůči ní účinné ode dne zápisu, přičemž důkazní břemeno leží na zapsané osobě. Vůči třetím osobám může zapsaná osoba údaje a listiny, jejichž zveřejnění ukládá zákon, namítat až od okamžiku zveřejnění. Pokud však třetí osoba o těchto údajích či listinách nemohla vědět, pak je zapsaná osoba nemůže s úspěchem namítat do šestnáctého dne po zveřejnění, důkazní břemeno v tomto případě leží na třetí osobě (§ 29 odst. 3 ObchZ).

Negativní princip materiální publicity chrání osobu, která jedná s důvěrou ve správnost, pravdivost a úplnost zápisů v obchodním rejstříku (§ 29 odst. 1 ObchZ), přičemž tato ochrana je objektivní, bez ohledu na zavinění.²⁶ Proti této osobě nemůže ten, jehož se zápis týká, namítat, že zapsané údaje neodpovídají skutečnosti, že určité zapsané údaje být zapsány neměly, či naopak, že v rejstříku určité údaje chybí a zapsány být měly. Jelikož princip chrání dobrou víru osoby jednající v důvěře v zápisy v obchodním rejstříku, jsou zapsané osoby nuceny udržovat správnost a aktuálnost těchto zapsaných údajů. Kdo by takovou povinnost porušil, nebyl by právní úpravou chráněn (a mohlo by mu to přinést i jiné nepříznivé následky).²⁷

Ustanovení § 29 odst. 4 ObchZ řeší situaci, pokud by nastal rozdíl mezi zapsanými a zveřejněnými údaji, případně mezi uloženými a zveřejněnými listinami. V takové situaci mají přednost zapsané údaje a uložené listiny před zveřejněnými. Avšak existuje možnost, aby se třetí osoby dovolaly zveřejněného znění - to v případě, pokud zapsaná osoba neprokáže, že třetí osobě jsou zapsané údaje nebo obsah

²⁵ O nahlédnutí, provedení výpisu, či opisu se pak provede záznam do příslušné evidence podle § 203 odst. 4 kancelářského řádu.

²⁶ K tomu blíže viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. května 2003, sp. zn.: 29 Odo 839/2002.

²⁷ Jednalo by se např. o postup rejstříkového soudu podle § 29 odst. 6 ObchZ, uložení pořádkové pokuty podle § 200de OSŘ.

uložených listin známy; důkazní břemeno tedy nese zapsaná osoba. Třetí osoby se vždy mohou úspěšně dovolat nezveřejněných údajů a listin, ledaže je jejich zveřejnění spojeno s účinností (§ 29 odst. 5 ObchZ). Úspěšně se tedy lze dovolat pouze deklaratorních zápisů, konstitutivních nikoliv, protože u nich dochází k založení účinků teprve až se zveřejněním (před zveřejněním jako právní skutečnost ještě neexistují). Případný nesoulad mezi zněním zápisu v českém a cizím jazyce pak řeší ustanovení § 29 odst. 7 ObchZ.

Jak již bylo uvedeno výše, cílem postupu soudu v řízení o zápisu je zapsání správných a pravdivých údajů do obchodního rejstříku, přičemž osoby jednající s důvěrou v tyto zápisy jsou chráněny negativním principem materiální publicity. Jakmile dojde ke zveřejnění zápisu osob, které jsou oprávněny jménem právnické osoby jednat a zavazovat ji jako orgány nebo členové orgánů (např. člen představenstva u akciové společnosti), nelze se vůči třetí osobě s úspěchem dovolat porušení právních předpisů, společenské smlouvy nebo stanov při volbě nebo jmenování těchto orgánů. To by bylo možné pouze v případě, že třetí osoba o porušení věděla, přičemž důkazní břemeno nese zapsaná osoba (§ 30 odst. 1 ObchZ). Dobrou víru třetích osob chrání také ustanovení § 30 odst. 2 ObchZ. I když rejstříkový soud zamítne návrh na povolení zápisu osoby, která je orgánem nebo členem orgánu (a její volba nebo jmenování se považuje od počátku neplatnou), přesto jsou její právní jednání s třetí osobou v dobré víře platná a zavazující. Toto se ovšem nevztahuje na případ, pokud zapsaná osoba prokáže, že třetí osoba o neplatnosti věděla.

3.2 Princip publicity a ochrana osobních údajů

Obchodní rejstřík, jak již bylo řečeno, je ovládán principem publicity a obsahuje zákonem stanovené údaje o zapsaných osobách. Mezi těmito zapisovanými údaji můžeme nalézt např. jméno, bydliště, rodné číslo nebo datum narození fyzické osoby a vzhledem k veřejnosti obchodního rejstříku, kdokoliv může do těchto údajů nahlížet. Z tohoto důvodu je tedy třeba se zaměřit na vymezení vztahu principu publicity obchodního rejstříku na jedné straně a ochranou osobních údajů na straně druhé.

Ochrana osobních údajů je relativně novou oblastí, první předpisy vznikaly teprve v 70. letech 20. století v západní Evropě. Důvodem ke vzniku této ochrany na

úrovni zákona bylo rozšíření zneužívání těchto údajů k nejrozličnějším účelům (kupříkladu z hlediska obchodního života prodávání databází klientů dalším obchodníkům, cílené zaměřování prodeje na konkrétní skupiny obyvatelstva - novomanžele, maminky s dětmi atd.) a zároveň stále byly na paměti neblahé zkušenosti se zneužitím osobních údajů státní mocí, jak tomu bylo v nacistickém Německu a dalších státech za druhé světové války.²⁸ Z těchto důvodů vznikla potřeba ochrany osobních údajů, aby nedocházelo k jejich zneužití, a dále bylo nutné nastavit pravidla, za kterých je možné tyto údaje shromažďovat, nakládat s nimi a zveřejňovat je.

Základ ochrany osobních údajů v České republice vychází přímo z ústavního pořádku, konkrétně ustanovení čl. 10 odst. 2 a 3 Listiny základních práv a svobod, ve kterých se praví: "Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života. Každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě." Ochrana osobních údajů je též jednou z oblastí, na které se zaměřuje Evropská unie, přičemž její základ vyjádřila směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů. Zákonná úprava, jež je v souladu s touto směrnicí, je pak obsažena v zákoně č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, v novelizovaném znění (dále jen „ZOOÚ“).

Nejprve je nutno vyřešit otázku, zda se vůbec právní úprava tohoto zákona na obchodní rejstřík vztahuje. Odpověď pak nalezneme v ustanovení § 3 ZOOÚ, kde se jasně praví, že se tento zákon vztahuje na veškeré zpracovávání osobních údajů, ať již automatizované, či nikoliv, prováděné státními orgány, orgány územní samosprávy, jinými orgány veřejné moci nebo jinými fyzickými či právníckými osobami. Jelikož je tedy obchodní rejstřík veden k tomu příslušnými rejstříkovými soudy jako státními orgány,²⁹ potom se ochrana osobních údajů podle tohoto zákona týká i obchodního rejstříku.

²⁸ MATOUŠOVÁ, M., HEJLÍK, L. In MATOUŠOVÁ, M., HEJLÍK, L. *Osobní údaje a jejich ochrana : knížka pro praxi*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2003. s. 9.

²⁹ ZOULÍK, F. In WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní : vysokoškolská učebnice*. 5. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2008. s. 24.

Dále je potřeba vysvětlit pojem osobního údaje. Zákon jej definuje jako informaci týkající se určeného nebo určitelného subjektu údajů, přičemž tímto subjektem je vždy fyzická osoba. Tato osoba je určená, či určitelná, jestliže ji lze přímo nebo nepřímo identifikovat na základě čísla, kódu či jiných prvků, které jsou pro tuto osobu jedinečné (§ 4 písm. a), d) ZOOÚ). Osobní údaj jako určitý druh informace je s touto fyzickou osobou vždy přímo spjatý. Nejjednodušší rozdělení osobních údajů můžeme provést na údaje identifikační a kontaktní v první skupině a na údaje popisné ve druhé.³⁰ Dále můžeme vyčlenit jako zvláštní skupinu citlivé osobní údaje.³¹

Jako identifikační a kontaktní údaj můžeme označit takový, „který lze použít k určení totožnosti subjektu v různých kontextech a za použití pouze dalších údajů plnících stejnou, tj. identifikační funkci, a který se navíc vyskytuje v úředních záznamech“.³² Avšak z těchto údajů není nutno zjistit plnou identitu osoby nebo místo jejího pobytu, stačí pouze takový údaj, který zabezpečí, aby tato konkrétní fyzická osoba byla nějakým způsobem dosažitelná v určitém čase (tím může být např. číslo mobilního telefonu).³³ Ze samotných popisných údajů zjistit identitu osoby není možné. Sice samy o sobě vyjadřují určitou vlastnost, stav apod., ale teprve až ve spojení s identifikačním a kontaktním údajem se stávají údajem osobním, protože teprve tehdy je lze přiřadit ke konkrétní osobě. Pro obchodní rejstřík tedy mají význam především údaje identifikační a kontaktní, jelikož cílem těchto zapsaných údajů je jednoznačná identifikace osoby bez možnosti záměny pomocí jména, bydliště, data narození nebo rodného čísla.³⁴

Jelikož je obchodní rejstřík podle ustanovení § 27 odst. 2 ObchZ veden rejstříkovými soudy, jsou tedy tyto soudy správci (§ 4 písm. j) ZOOÚ). Správci

³⁰ MATOUŠOVÁ, M., HEJLÍK, L. In MATOUŠOVÁ, M., HEJLÍK, L. *Osobní údaje a jejich ochrana : knížka pro praxi*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2003. s. 24.

³¹ Citlivé osobní údaje jsou taxativně vyjmenovány v ustanovení § 4 písm. b) ZOOÚ, jejich seznam je tedy konečný. Jedná se kupříkladu o údaje vypovídající o národnostním, rasovém a etnickém původu, náboženském přesvědčení, zdravotním stavu atd.

³² MATOUŠOVÁ, M., HEJLÍK, L. In MATOUŠOVÁ, M., HEJLÍK, L. *Osobní údaje a jejich ochrana : knížka pro praxi*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2003. s. 23.

³³ Blíže k vymezení pojmu osobního údaje viz rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 12. února 2009, sp. zn.: 9 As 34/2008-68.

³⁴ Blíže k osobám a údajům zapisovaným do obchodního rejstříku viz dále v kapitole 5.

provádějí zpracovávání osobních údajů a zodpovídají za něj, přičemž musí dodržovat zákonem stanovené povinnosti, především pak musí dbát na ochranu soukromého a osobního života subjektu údajů (fyzických osob) a předcházet neoprávněným zásahům do jejich práv (§ 5 odst. 3 a § 10 ZOOÚ). Mezi povinnosti správce patří také určení způsobu a účelu zpracování osobních údajů. Jelikož se v tomto případě jedná o správce (rejstříkové soudy) jako subjekt veřejného práva, který může činit pouze to, co mu zákon povoluje, způsob a účel zpracování určuje přímo zákon. Správce jako subjekt veřejného práva se tedy může pohybovat pouze v zákonem stanoveném rámci a jedná vždy v souladu se zákonem, z čehož vyplývá, že nemůže dojít k neoprávněnému zásahu do práv fyzických osob.³⁵

Správce může zpracovávat osobní údaje pouze se souhlasem subjektu údajů (§ 5 odst. 2 ZOOÚ).³⁶ Z této povinnosti však zákon stanovuje určité výjimky. Správce nemusí mít souhlas dotyčné osoby, jestliže provádí zpracování osobních údajů, přičemž povinnost zpracovávání těchto údajů je mu uložena právním předpisem. Souhlas osoby není vyžadován ani v případě, jestliže zpracovávání údajů je nezbytné pro ochranu práv a právem chráněných zájmů správce, příjemce nebo jiné dotčené osoby (§ 5 odst. 2 písm. a), e) ZOOÚ). Tyto dvě výjimky jsou pro obchodní rejstřík podstatné. Povinnost zápisu určitých osobních údajů je rejstříkovým soudům jako správcům uložena v obchodním zákoníku, konkrétní zapisované údaje jsou stanoveny v § 35 až 38i ObchZ, z toho tedy vyplývá, že rejstříkové soudy nepotřebují souhlas ke zpracování těchto osobních údajů. Stejný závěr můžeme učinit i z druhé výjimky, jelikož zveřejňování těchto osobních údajů je ve shodě s principem publicity, jehož jedním z hlavních cílů je ochrana práv třetích osob.³⁷

Právní úprava obchodního rejstříku a zveřejňování osobních údajů v něm obsažených je tedy v souladu se zákonem na ochranu osobních údajů. Princip publicity a princip ochrany osobních údajů však z hlediska úpravy obchodního rejstříku stojí

³⁵ Ke zpracovávání osobních údajů blíže viz stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů z listopadu 2009 č. 6/2009 - Ochrana soukromí při zpracování osobních údajů.

³⁶ K souhlasu se zpracováním osobních údajů blíže viz stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů ze září 2008 č. 2/2008 - Souhlas se zpracováním osobních údajů.

³⁷ K tomu blíže viz KUČEROVÁ, A., NONNEMANN, F. In KUČEROVÁ, A., NONNEMANN, F. *Ochrana osobních údajů v otázkách a odpovědích*. 1. vyd. Praha: BOVA Polygon, 2010. s. 79.

naproti sobě. Není možné upřednostnit pouze jeden z nich a druhý naprosto potlačit, to by vždy vedlo k nežádoucím výsledkům (na jedné straně zveřejňování všech možných údajů o zapsaných osobách, čímž by došlo k přehnanému vniknutí do soukromí těchto osob, nehledě na možnost zneužití těchto informací a ochotě osob je uvádět, na druhé pak k naprosté anonymitě podnikatelů, čímž by se výrazně snížila bezpečnost a právní jistota obchodního života). Proto je potřeba oba tyto principy vzájemně vyvažovat, aby každý z nich jednotlivě mohl naplnit své předpoklady. V současné době je stále převažující zásadou princip publicity. Význam ochrany osobních údajů v České republice však v posledních letech stále vzrůstá. Do budoucna lze tedy očekávat, že do určitých osobních údajů v obchodním rejstříku bude možno nahlížet jen za předpokladu, jestliže osoba prokáže právní zájem, či některé osobní údaje do obchodního rejstříku nebudou zapisovány vůbec.

4. Struktura obchodního rejstříku

Samotný obchodní zákoník otázku struktury obchodního rejstříku příliš neřeší a konkrétní úpravu přenechává podzákonnému právnímu předpisu, konkrétně kancelářskému řádu v instrukci ministerstva spravedlnosti č.j. 505/2001-Org. Vedení obchodního rejstříku svěřuje obchodní zákoník v ustanovení § 27 odst. 2 rejstříkovému soudu, přičemž jeho určení odkazuje na zvláštní právní předpis (úprava je obsažena v občanském soudním řádu). K otázce rejstříkového soudu dále v kapitole 7.

Kancelářský řád stanovuje, že se obchodní rejstřík skládá z rejstříkových vložek, které mají shodné číslo s číslem spisu a sbírky listin (§ 201 odst. 1 k. ř.). Veškeré písemnosti týkající se řízení o zápisu (podněty, návrhy zapsaných skutečností, včetně listinných důkazů a rozhodnutí) tvoří rejstříkový spis (§ 201 odst. 2 k. ř.). Obchodní rejstřík a rejstříkové spisy jsou uspořádány do oddílů, pojmenovaných pro větší přehlednost podle velkých písmen abecedy. Zařazení do určitého oddílu pak závisí na dané formě zapisované osoby. Oddílů je dnes celkem sedm: A, B, C, D, Dr, Pr, Zs, H (§ 201 odst. 4 k. ř.).

Oddíl A se vede pro samostatně podnikající fyzické osoby, veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti, státní podniky a jiné právnické osoby, včetně organizačních složek a odštěpných závodů, o nichž zákon stanoví, že se zapisují do obchodního rejstříku, pokud se nezapisují do jiného oddílu. Dále se zde zapisují odštěpné závody se sídlem odlišným od sídla podniku. Oddíl A je někdy nazýván zbytkovým oddílem, jelikož právě do něj se zapisují ty osoby, které nelze zapsat do dalších oddílů.

Do oddílu B se zapisují akciové společnosti, oddíl C je veden pro společnosti s ručením omezeným, oddíl Dr je určen pro družstva, do oddílu Pr se zapisují příspěvkové organizace, Oddíl Zs je veden pro cizí právnické osoby, které přenesly sídlo na území ČR. Do posledního oddílu H se zapisují evropské společnosti, evropské družstevní společnosti a evropská hospodářská zájmová sdružení.

Způsob zapisování stanovuje kancelářský řád v ustanovení § 202. Pro každou zapisovanou osobu se založí v příslušném oddílu samostatný rejstříkový spis a označí se jménem oddílu a běžným číslem (např. B 12345). Co se týče odštěpného závodu a organizační složky, mohou nastat dva případy. Zaprvé, pokud je v obvodu

rejstříkového soudu, u kterého je podle sídla (případně místa podnikání, či bydliště) podnikatel zapsán, pak se zapisuje do obchodního rejstříku právě u tohoto soudu. V druhém případě, jestliže do obvodu rejstříkového soudu podnikatele nespadá, pak musí být odštěpný závod nebo organizační složka zapsána i u rejstříkového soudu, v jehož obvodu je umístěna. Z tohoto tedy vyplývá, že v případě odštěpného závodu, či organizační složky se tato zapisuje vždy u příslušného rejstříkového soudu podle sídla zakladatele. Jestliže odštěpný závod nebo organizační složka spadají do obvodu jiného rejstříkového soudu než podnikatel, pak se zapisují u obou rejstříkových soudů. Místní příslušnost rejstříkového soudu odštěpného závodu nebo organizační složky ovlivňuje také, zda bude vytvořena nová rejstříková vložka, či nikoliv. V prvním případě (stejný příslušný rejstříkový soud) se odštěpný závod nebo organizační složka zapisuje v rámci zápisu zakladatele. Ve druhém případě (jiný příslušný rejstříkový soud než u zakladatele) pak pro odštěpný závod nebo organizační složku příslušný rejstříkový soud vytvoří novou rejstříkovou vložku zařazenou do oddílu A (§ 201 odst. 4 k. ř.).

Do rejstříkové vložky se zapisují pouze skutečnosti stanovené zákonem (např. obecně zapisované údaje podle ustanovení § 35 ObchZ). Zápis určité skutečnosti musí rejstříkový soud provést neprodleně po nabytí právní moci soudního rozhodnutí. Na základě notářského zápisu může soud provést zápis skutečností bez vydání rozhodnutí, avšak pouze v případě, že je jediným účastníkem řízení podnikatel, kterého se zápis týká. Tyto skutečnosti musí být v notářském zápisu doloženy a notářský zápis musí splňovat podmínky určené zvláštním právním předpisem (§ 200da odst. 3 OSŘ a § 202 odst. 3 k. ř.).

Pokud by došlo k situaci, že zapsaná osoba změní sídlo a místně příslušným by se stal jiný rejstříkový soud, pak soud provede uzavření rejstříkové vložky (do této vložky soud již dále nesmí zapisovat) a usnesením přenesení příslušnost na tento jiný soud. Jakmile usnesení nabude právní moci, převedou se zápisy a spisy do obchodního rejstříku nově příslušného soudu a ten vytvoří pro zapsanou osobu novou vložku. Jelikož nedochází k výmazu údajů, zápis je tedy kontinuální. V případě, že zapsaná osoba své sídlo přemístí zpátky do obvodu původně příslušného rejstříkového soudu, potom tento soud rejstříkovou vložku otevře, zápisy se do této původní vložky převedou a nové zápisy se budou provádět pod původní spisovou značkou (§ 202 odst. 7 k. ř.).

Zařazení rejstříkových vložek se provádí do oddílů podle právní formy zapisované osoby. Jelikož právnické osoby mohou změnit svoji právní formu, je nutno zajistit, aby osoby byly vždy správně zařazeny do příslušného oddílu. Pokud dojde ke změně právní formy zapsané osoby, do obchodního rejstříku se zapíše tato změna právní formy a zároveň všechny zákonem požadované údaje pro danou právní formu. Stejná rejstříková vložka se použije, jestliže původní i nová právní forma právnické osoby se zapisuje do stejného oddílu. Pakliže ale nová právní forma spadá do jiného oddílu, potom se v příslušném oddílu pro zapsanou osobu vytvoří nová vložka a u staré vložky se v zápisech nepokračuje (§ 202 odst. 4-6 k. ř.).

Pokud by nastala situace, kdy zapsané osoby zúčastněné na fúzi, rozdělení nebo převodu obchodního jmění mají různé příslušné soudy, potom si rejstříkový soud, u něž byl takový návrh na zápis podán, vyžádá rejstříkové spisy od ostatních zúčastněných osob. Jakmile rozhodnutí o zápisu nabude právní moci, soud rejstříkové spisy vrátí spolu s usnesením o povolení zápisu fúze, rozdělení nebo převodu obchodního jmění do obchodního rejstříku, opatřeným doložkou právní moc. Toto usnesení je pak základem pro provedení zápisů do obchodního rejstříku u příslušných rejstříkových soudů.

Jak již bylo výše řečeno, rejstříkový spis je tvořen ze všech písemností týkajících se řízení o zápisu (podněty, návrhy, listinné důkazy a příslušná rozhodnutí) a vede se pro každou zapisovanou osobu (§ 203 odst. 1 k. ř.). Uspořádání je stejné jako u rejstříkových vložek, rejstříkové spisy jsou tedy utříděny do oddílů podle právní formy zapisované osoby. Rejstříkový spis není na rozdíl od obchodního rejstříku veřejně přístupný.³⁸

Samostatný písemný jmenný rejstřík zapisovaných osob není a nemusí být veden. Veškeré zapsané údaje v obchodním rejstříku jsou uloženy v elektronické databázi, počítačová technika a její programové vybavení umožňují do této databáze vstupovat, vyhledávat v ní a třídit nalezené údaje. Výsledkem vyhledávání je pak seznam se základními údaji o zapsaných osobách.³⁹

³⁸ K nahlížení do rejstříkového spisu viz kapitola 3.

³⁹ U fyzických osob seznam obsahuje jméno, příjmení, jméno firmy, bydliště a místo podnikání (liší-li se od bydliště), u právnických osob obchodní firma, právní forma a sídlo s uvedením spisové značky, pod kterou je subjekt zapsán (§ 204 k. ř.).

Nedílnou součástí obchodního rejstříku je také sbírka listin. Můžeme ji vymezit jako soubor dokumentů předepsaných zákonem, které jsou zapisované osoby povinny zde uložit. Obsahem těchto listin je doklad o určitých právně významných skutečnostech. Zapsaná osoba je po vzniku takovéto skutečnosti povinna bez zbytečného odkladu předložit předepsanou listinu rejstříkovému soudu (dvojmo pokud jde o doklad skutečnosti zapisované do obchodního rejstříku, jinak postačuje jedno vyhotovení).⁴⁰ V případě, že by k určité zapsané skutečnosti v obchodním rejstříku chyběla odpovídající uložená listina, potom rejstříkový soud provede poznámku do sbírky listin a zároveň vyzve zapsanou osobu k jejímu předložení (§ 38k odst. 2 ObchZ). Sbíрка listin je také ovládána principem publicity, je tedy veřejně přístupná a kdokoliv do ní může nahlédnout, činit si z ní kopie nebo výpisy.

⁴⁰ Ukládané listiny vyjmenovává obchodní zákoník v ustanovení § 38i. Pro zahraniční osoby stanovuje obchodní zákoník ukládané listiny v ustanovení § 38j, přičemž seznam ukládaných listin se liší podle toho, zda se osoba řídí právem členského státu EU nebo státu Evropského hospodářského prostoru.

5. Subjekty a údaje zapisované do obchodního rejstříku

Okruh zapisovaných osob a zapisovaných údajů do obchodního rejstříku může být stanoven pouze zákonem, ať již podle obecné úpravy v samotném obchodním zákoníku, nebo k němu speciální úpravě v jiném zákoně.⁴¹ Stejně tak pouze zákonem může být tento okruh zapisovaných osob a zapisovaných údajů zúžen, či rozšířen. Požadavek zákonného základu vychází z principu, že nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.⁴² Naopak jiné osoby, u nichž tak obchodní zákoník či speciální zákon nestanoví, do obchodního rejstříku být zapsány nesmějí, i přestože by o to samy žádaly.⁴³ Obdobně je tomu tak i v případě jiných, než zákonem stanovených zapisovaných údajů.

5.1 Osoby zapisované do obchodního rejstříku

Z definice obchodního rejstříku vyplývá, že všechny osoby v něm zapsané jsou podnikateli z titulu zápisu (§ 2 odst. 2 písm. a) ObchZ). Na druhou stranu však ne všichni podnikatelé mají povinnost se do obchodního rejstříku zapsat. Zápis do obchodního rejstříku nezaručuje, že všechny osoby v něm zapsané vykonávají podnikatelskou činnost. „Byť jsou všechny osoby zapsané v obchodním rejstříku podnikatelé, účelem nikoli všech je realizovat podnikatelskou činnost, leč osoby určité právní formy mohou provádět i jinou než podnikatelskou činnost.“⁴⁴ Založení za jiným účelem se připouští např. v případě společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti (§ 56 odst. 1 ObchZ), nebo družstva (§ 221 odst. 1 ObchZ). Tyto

⁴¹ Kupříkladu zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, v novelizovaném znění, zákon č. 624/2004 Sb., o evropské společnosti, v novelizovaném znění, aj.

⁴² Tento princip patří mezi základní principy demokratického a právního státu a je zakotven přímo v Listině základních práv a svobod (vyhlášena zákonem č. 2/1993 Sb.), která je součástí ústavního pořádku.

⁴³ Rejstříkový soud by jejich návrh na zápis odmítl podle ustanovení § 200d odst. 1 písm. a) OSŘ.

⁴⁴ HOLEJŠOVSKÝ, J. *Obchodní rejstřík a další rejstříky vedené soudy*. 1. vyd. Praha: Beck, 2003. s. 109.

společnosti nebo družstva pak nemají předmět podnikání, ale předmět činnosti. Přesto však jsou podnikateli, a to podle právní formy.⁴⁵ Obchodní společnost jako právnická osoba vzniká ke dni zápisu do obchodního rejstříku (§ 62 odst. 1 ObchZ).

Zapisované osoby můžeme rozdělit do dvou skupin, v první jsou ty osoby, kterým zákon povinnost se zapsat povinně ukládá (tzv. obligatorně zapisované osoby), ve druhé pak ty, kterým zákon zápis na žádost umožňuje (fakultativně zapisované osoby). Jako základní jsou zápisy povinné - obligatorně zapisovanými osobami jsou podle obchodního zákoníku všechny obchodní společnosti a družstva (§ 34 odst. 1 písm. a) ObchZ). Fakultativně zapisovanými osobami jsou v současné době pouze fyzické osoby, které jsou podnikateli a kterým přitom zákon neukládá povinnost zápisu (§ 34 odst. 2 ObchZ).

Zapisované osoby můžeme dále dělit podle různých hledisek, např. zda se jedná o osoby právnické, či fyzické, jestli jim povinnost (nebo možnost) zápisu ukládá obecná úprava v obchodním zákoníku, nebo k němu speciální obsažená ve zvláštním zákoně, zda má osoba sídlo nebo bydliště na území České republiky, či nikoliv.

5.1.1 Právnické osoby zapisované podle obchodního zákoníku

Podle obchodního zákoníku jsou obligatorně zapisovanými osobami do obchodního rejstříku všechny obchodní společnosti a družstva. Obchodní společnost je právnická osoba založená za účelem podnikání, nestanoví-li právo Evropských společenství či zákon jinak (56 odst. 1 ObchZ). Na základě obchodního zákoníku se do obchodního rejstříku zapisují veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným a akciová společnost. Další dvě obchodní společnosti, evropská společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení, se zapisují podle zvláštních zákonů.⁴⁶

⁴⁵ PELIKÁNOVÁ, I. In PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Obchodní právo : učebnice. 1, Úvod do obchodního práva, osoby v podnikání s přihlédnutím k právu EU. 2.*, přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. s. 235.

⁴⁶ Zákon č. 624/2004 Sb., o evropské společnosti, v novelizovaném znění, a zákon č. 360/2004 Sb., o evropském hospodářském zájmovém sdružení, v novelizovaném znění.

Veřejnou obchodní společnost definuje obchodní zákoník jako společnost, ve které alespoň dvě osoby podnikají pod společnou firmou a ručí za závazky společnosti společně a nerozdílně celým svým majetkem (§ 76 odst. 1 ObchZ). Veřejná obchodní společnost patří mezi nejstarší formy obchodních společností a zařazujeme ji mezi osobní společnosti.⁴⁷ Jejím cílem je sdružit minimálně dva společníky pod určitým podnikatelským záměrem, spojit jejich schopnosti a dovednosti. Charakteristickým znakem je solidární neomezené ručení společníků vlastním majetkem za závazky společnosti. Návrh na zápis veřejné obchodní společnosti do obchodního rejstříku musí obsahovat podpis všech společníků, k návrhu se přikládá společenská smlouva, obsahující povinné náležitosti (§ 78 ObchZ).⁴⁸

Komanditní společnost je podle ustanovení § 93 odst. 1 ObchZ společností takovou, v níž jeden nebo více společníků ručí za závazky společnosti do výše svého nesplaceného vkladu zapsaného v obchodním rejstříku (komanditisté) a jeden nebo více společníků celým svým majetkem (komplementáři). Také komanditní společnost patří mezi osobní společnosti, formou je blízká veřejné obchodní společnosti. Charakteristickým znakem jsou dva druhy osob uvnitř firmy a jejich vztahy mezi sebou a vůči třetím osobám. Komanditní společnost tedy umožňuje spojení osob, které mají určitý podnikatelský záměr a odpovídají celým majetkem, a osob, které jsou ochotny se na tomto záměru podílet pouze majetkově do výše svého vkladu. Tím tedy dochází k účelnému spojení schopností a dovedností s potřebným majetkem. Návrh na zápis komanditní společnosti do obchodního rejstříku musí obsahovat podpis všech společníků, k návrhu se přikládá společenská smlouva, obsahující povinné náležitosti (§ 94 ObchZ).⁴⁹

Společností s ručením omezeným je společnost, jejíž základní kapitál je tvořen vklady společníků a jejíž společníci ručí za závazky společnosti, dokud nebylo zapsáno

⁴⁷ PELIKÁNOVÁ, I. In PELIKÁNOVÁ, I., ČERNÁ S. a kol. *Obchodní právo. 2, Společnosti obchodního práva a družstva*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2006, s. 302.

⁴⁸ K veřejné obchodní společnosti více viz PELIKÁNOVÁ, I. In PELIKÁNOVÁ, I., ČERNÁ S. a kol. *Obchodní právo. 2, Společnosti obchodního práva a družstva*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2006, s. 301 a následující.

⁴⁹ Ke komanditní společnosti více viz PELIKÁNOVÁ, I. In PELIKÁNOVÁ, I., ČERNÁ S. a kol. *Obchodní právo. 2, Společnosti obchodního práva a družstva*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2006, s. 353 a následující.

splacení vkladů do obchodního rejstříku (§ 105 odst. 1 ObchZ). Společnost s ručením omezeným řadíme mezi kapitálové společnosti. Oproti osobním společnostem za dluhy společnosti s ručením omezeným odpovídá společnost sama celým svým majetkem, společníci ručí pouze do výše nesplacených vkladů (§ 106 ObchZ). Společník má jen vkladovou povinnost, nemusí se osobně podílet na obchodním vedení společnosti. Tímto je umožněno, aby vedením firmy (jednatel) byla určena jiná, vhodnější fyzická osoba. Společnost s ručením omezeným může být založena i pouze jednou osobou (fyzickou, či právnickou), maximálně však může mít 50 společníků. Podání návrhu na zápis do obchodního rejstříku předchází platební povinnost společníků.⁵⁰ Návrh na zápis podepisují všichni jednatele (§ 112 ObchZ). Společenská smlouva (nebo zakladatelská listina v případě jednoho společníka) se přikládá k návrhu a musí obsahovat zákonem stanovené náležitosti (§ 110 odst. 1 ObchZ).⁵¹

Akciovou společností definuje obchodní zákoník jako společnost, jejíž základní kapitál je rozvržen na určitý počet akcií o určité jmenovité hodnotě. Za porušení svých závazků odpovídá akciová společnost celým svým majetkem, akcionář za závazky společnosti neručí (154 odst. 1 ObchZ). Akciová společnost patří mezi společnosti kapitálové, jejím znakem je majetkové oddělení od svých akcionářů. Pouze sama akciová společnost odpovídá za své závazky, akcionář za ně neručí. Charakteristickým znakem pro akciovou společnost je vydávání cenných papírů – akcií. Akcie je formou cenného papíru, v níž jsou inkorporována určitá členská práva akcionáře, a zároveň představuje část základního kapitálu společnosti.⁵² Pro akciovou společnost jako kapitálovou společnost je typické oddělení obchodního vedení od majetkové účasti na společnosti, čímž je umožněna profesionalizace jejího řízení a zároveň dosažení lepší efektivity společnosti. Obchodní vedení společnosti je svěřeno představenstvu.

⁵⁰ Před podáním návrhu na zápis musí být splaceno celé emisní ážio, minimálně 30% na každý peněžitý vklad, celý nepeněžitý vklad, přičemž minimální výše splacených peněžitých i nepeněžitých vkladů musí dosáhnout alespoň částky 100 000Kč. (§ 111 odst. 1 a § 59 odst. 2 ObchZ). Emisní ážio je rozdíl mezi vyšším emisním kurzem a jmenovitou hodnotou akcie. K tomu blíže viz ČERNÁ S. *Obchodní právo. 3, Akciová společnost*. Praha: ASPI, 2006, s. 111-113.

⁵¹ Ke společnosti s ručením omezeným více viz PELIKÁNOVÁ, I. In PELIKÁNOVÁ, I., ČERNÁ S. a kol. *Obchodní právo. 2, Společnosti obchodního práva a družstva*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2006, s. 379 a následující.

⁵² ČERNÁ S. *Obchodní právo. 3, Akciová společnost*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2006, s. 110.

Akciovou společností může založit jedna právnická osoba zakladatelskou listinou, jinak minimálně dvě osoby zakladatelskou smlouvou (§ 162 odst. 1, 2 ObchZ), přičemž musí být uvedeny stanovené náležitosti (§ 163 ObchZ). Obchodní zákoník rozeznává dvě formy založení akciové společnosti – založení s veřejnou nabídkou akcií a jednorázové založení. U jednorázového založení je společnost založena již účinností zakladatelské smlouvy, nedochází k veřejné nabídce akcií, ani konání ustavující valné hromady, stanovy jsou schvalovány zakladateli, rozdíl je též v minimální výši základního kapitálu společnosti (§ 162 odst. 3 a § 172 ObchZ)⁵³ Návrh na zápis do obchodního rejstříku podává představenstvo a musí obsahovat podpisy všech jeho členů (§ 175 ObchZ). K návrhu se přiloží zakladatelská smlouva (nebo zakladatelská listina), stanovy a další zákonem předpokládané dokumenty.^{54 55}

Družstvo definuje obchodní zákoník jako společenství neuzavřeného počtu osob založených za účelem podnikání nebo zajišťování hospodářských, sociálních anebo jiných potřeb svých členů (§ 221 odst. 1 ObchZ). Variabilní množství osob je pro družstvo charakteristické, zákon pouze stanovuje minimální požadovaný počet členů družstva, a to na 5 členů, nebo alespoň 2 právnické osoby (§ 221 odst. 4 ObchZ). Za závazky družstvo odpovídá celým svým majetkem, jeho členové za závazky neručí. Základní kapitál družstva je tvořen součtem členských vkladů, jeho výše se zapisuje do obchodního rejstříku a musí dosahovat minimálně 50 000 Kč (§ 223 odst. 2 ObchZ). Před podáním návrhu na zápis je nutno konat ustavující schůzi družstva, na které proběhne volba představenstva a kontrolní komise a zároveň dojde ke schválení zapisovaného základního kapitálu a stanov. K úspěšnému založení družstva dojde v případě, pokud se uchazeči o členství na ustavující schůzi zavázali k členským vkladům dosahujícím stanovené částky zapisovaného základního kapitálu (§ 224 odst. 5 ObchZ). Návrh na zápis do obchodního rejstříku podává představenstvo, podepisují jej všichni členové představenstva a k návrhu se přikládají stanovené dokumenty (§ 225

⁵³ Blíže k jednotlivým způsobům zakládání akciové společnosti viz ČERNÁ S. *Obchodní právo. 3, Akciová společnost*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2006, s. 57-69.

⁵⁴ V souladu s ustanovením § 32 odst. 2, 4 ObchZ stanovuje seznam příkládaných listin k návrhu na zápis akciové společnosti vyhláška č. 250/2005 Sb. v příloze 1.

⁵⁵ K akciové společnosti více viz ČERNÁ S. *Obchodní právo. 3, Akciová společnost*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2006, s. 15 a následující.

ObchZ). Družstvo jako právnická osoba pak vznikne dnem zápisu do obchodního rejstříku.⁵⁶

5.1.2 Právnické osoby zapisované podle zvláštních zákonů

Jak již bylo uvedeno ve druhé kapitole, existuje množství zákonů, ve kterých je povinnost zápisu do obchodního rejstříku uložena dalším právnickým osobám. Kupříkladu můžeme uvést Státní fond kultury, Fond pojištění vkladů, Českou tiskovou kancelář, České dráhy, Správu železniční dopravní cesty atd. Dále se podle zvláštních zákonů zapisují např. příspěvkové organizace územně samosprávných celků, z obchodních společností – evropská společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení, státní podniky atd. Na některé z nich se podíváme blíže.

Státní fond kultury České republiky je podle ustanovení § 1 odst. 2 zákona 239/1992 Sb., o Státním fondu kultury České republiky, v novelizovaném znění, právnickou osobou zapisovanou do obchodního rejstříku. Smyslem jeho existence je poskytovat finanční prostředky konkrétním projektům např. na podporu umělecky hodnotných děl, získávání a udržování kulturních památek a sbírkových předmětů, výstavní a přednáškovou činnost, pořádání kulturních akcí atd. (§ 8 zák. 239/1992 Sb.). Fond spravuje ministerstvo kultury České republiky, v čele fondu je ministr kultury.

Státní podnik definuje zákon č. 77/1997 Sb., o Státním podniku, v novelizovaném znění, jako právnickou osobu provozující podnikatelskou činnost s majetkem státu vlastním jménem a na vlastní odpovědnost. Státní podnik nemá vlastní majetek, hospodaří s určeným majetkem státu, který je vymezen v zakládací listině. Smysl jeho existence je zabezpečovat významné celospolečenské, strategické nebo veřejně prospěšné zájmy. Zakladatelem je stát, jeho funkci však vykonává ministerstvo, do jehož působnosti předmět podnikání spadá, založení schvaluje vláda. Státní podnik se zakládá zakládací listinou s uvedením příslušných náležitostí (§ 4 odst. 3 zákona č. 77/1997 Sb.), kterou jménem státu vydává příslušné ministerstvo. Návrh na zápis do obchodního rejstříku podává příslušné ministerstvo, k návrhu se připojuje zakládací

⁵⁶ Ke družstvu více viz PELIKÁNOVÁ, I., ZAHRADNÍČKOVÁ, M. In PELIKÁNOVÁ, I., ČERNÁ S. a kol. *Obchodní právo. 2, Společnosti obchodního práva a družstva*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2006, s. 458 a následující.

listina, doklad o ocenění majetku, souhlasné usnesení vlády a jiné nutné doklady (§ 5 odst. 2 zák. 77/1997 Sb.). Státní podnik vznikne dnem zápisu do obchodního rejstříku.

Evropskou společnost řadí obchodní zákoník v ustanovení § 56 odst. 1 mezi obchodní společnosti, její právní úpravu však nerozvádí a odkazuje na právo Evropských společenství a zvláštní právní předpisy. Právní úpravu evropské společnosti tedy nalezneme v zákoně č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti, v novelizovaném znění. Jelikož povinnost zápisu konkrétně stanovuje tento uvedený zákon, můžeme z tohoto důvodu evropskou společnost zařadit mezi právnické osoby zapisované podle zvláštních zákonů.⁵⁷ Evropská společnost je formou akciové společnosti, znakem je její nadnárodní charakter (jednotliví zakladatelé se řídí právními řády alespoň dvou členských států EU nebo je v jiném státě umístěna pobočka) a umístění sídla společnosti v členském státu EU.⁵⁸ Do obchodního rejstříku se zapisuje evropská společnost se zapsaným sídlem na území České republiky (§ 7 zákona č. 627/2004 Sb.). Mimo obecně zapisovaných údajů a údajů stanovených nařízením Rady se do obchodního rejstříku zapisuje také dočasný výkon funkce v představenstvu člena dozorčí rady. Za předpokladu, že se jedná o evropskou společnost monistické struktury, stanovuje zákon č. 627/2004 Sb. v ustanovení § 8 povinnost zapsání dalších údajů (např. o členech správní rady a jejím předsedovi, způsob jednání správní rady jménem společnosti atd.). Do sbírky listin se nad rámec povinných dokumentů podle obchodního zákoníku ukládá též návrh přemístění zapsaného sídla a usnesení valné hromady o jeho schválení.⁵⁹

5.1.3 Fyzické osoby

Zápis do obchodního rejstříku na vlastní žádost (fakultativní zápis) umožňuje obchodní zákoník pouze fyzickým osobám, které jsou podnikateli a mají bydliště na

⁵⁷ Obchodní zákoník sice v ustanovení § 34 odst. 1 písm. a) obecně určuje povinnost zápisu obchodních společností, konkrétní právní úpravu ale nalezneme až v ustanovení § 7 zákona č. 627/2004 Sb.

⁵⁸ PELIKÁNOVÁ, I. In PELIKÁNOVÁ, I., ČERNÁ S. a kol. *Obchodní právo. 2, Společnosti obchodního práva a družstva*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2006, s. 255.

⁵⁹ K evropské společnosti blíže viz PELIKÁNOVÁ, I. In PELIKÁNOVÁ, I., ČERNÁ S. a kol. *Obchodní právo. 2, Společnosti obchodního práva a družstva*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2006, s. 255 a následující.

území České republiky, nebo se jedná o fyzické osoby podle § 25 odst. 5 ObchZ.⁶⁰ Jestliže by však došlo k naplnění podmínky zákona (výše příjmů nebo výnosů osoby snížených o daň z přidané hodnoty v průměru za dvě po sobě následující účetní období přesáhla hodnotu 120 miliónů Kč), potom by se tato fyzická osoba stala obligatorně zapisovanou (§ 34 odst. 2 ObchZ). Návrh na zápis do obchodního rejstříku u obligatorně zapisované fyzické osoby musí být podán bez zbytečného odkladu.⁶¹ Pokud by osoba přestala splňovat podmínky obligatorního zápisu, je oprávněna (ale nemusí tak učinit) podat návrh na výmaz z obchodního rejstříku (§ 34 odst. 4 ObchZ).

Povinnost zápisu fyzické osoby do obchodního rejstříku ale mohou ukládat i jiné zákony. Kupříkladu zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, v novelizovaném znění, v ustanovení § 18 odst. 2 podmiňuje vznik uděleného oprávnění k vysílání zápisem do obchodního rejstříku (žádost o licenci mohou podat právnické i fyzické osoby). Obdobně pouze fyzická osoba zapsaná do obchodního rejstříku (nebo obchodní společnost a družstvo) se může stát dražitelem podle ustanovení § 6 odst. 1 zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, v novelizovaném znění.

5.1.4 Zahraniční osoby

Podle ustanovení § 34 odst. 1 písm. b) ObchZ se do obchodního rejstříku zapisují také zahraniční osoby. Zahraniční osobu definuje obchodní zákoník jako takovou, jež má bydliště (fyzická osoba) nebo sídlo (právnická osoba) mimo území České republiky. Vznik oprávnění zahraniční osoby (nebo její organizační složky) podnikat na území České republiky spojuje obchodní zákoník se dnem zápisu do obchodního rejstříku, návrh na zápis podává zahraniční osoba. Toto však neplatí v případě fyzických osob podle ustanovení § 21 odst. 5 ObchZ (např. státní příslušníci

⁶⁰ Tím může být např. příslušník členského státu Evropské unie.

⁶¹ PLÍVA, S. In ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník : komentář*. 12. vyd. Praha: Beck, 2009. s. 97.

členských států EU), ty se pak řídí stejným právním režimem jako české fyzické osoby.^{62 63}

5.2 Údaje zapisované do obchodního rejstříku

Pouze zákon, ať již přímo obchodní zákoník, či k němu speciální zákon, může určit, které právně významné skutečnosti se zapisují do obchodního rejstříku.⁶⁴ Tyto skutečnosti pak označujeme jako zapisované údaje. Základní úpravu zapisovaných údajů nalezneme v obchodním zákoníku. Ustanovení § 35 ObchZ definuje obecně zapisované údaje, které se zapisují vždy a u všech osob. U konkrétních forem právnických osob se zapisují specifické údaje podle ustanovení § 36 ObchZ. Povinnost zápisu dalších speciálních údajů je stanovena v určitých právních situacích, v případě přeměn právnických osob, nebo je uložena zvláštním zákonem.

5.2.1 Obecně zapisované údaje

Obecně zapisovanými údaji podle ustanovení § 35 ObchZ jsou: obchodní firma, sídlo, místo podnikání, předmět podnikání a předmět činnosti, právní forma, rodné číslo nebo datum narození, identifikační číslo, statutární orgán, způsob jednání jménem právnické osoby, prokura. Na některé z nich se podíváme blíže.

Obchodní firmou se rozumí název, pod nímž je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku a pod jehož jménem činí právní úkony (§ 8 odst. 1 ObchZ). Pouze osoby zapsané do obchodního rejstříku mají firmu, ostatní nezapsané právnické osoby jednají pod svým názvem, fyzické osoby svým vlastním jménem a příjmením. Firma se skládá z kmene a dodatku. Kmen můžeme rozdělit na osobní (obsahuje jméno

⁶² ŠTENGLOVÁ, I. *Obchodní rejstřík po novele*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2005. s. 61.

⁶³ Blíže k zápisu zahraničních osob do obchodního rejstříku viz BARTOŠÍKOVÁ, M. *Podnikání zahraničních osob prostřednictvím, jejich podniku a organizační složky podniku v České republice*. Právní rádce. 2005, č. 12, s. 21-28.

⁶⁴ Jiné údaje, než o kterých tak stanoví zákon, se však do obchodního rejstříku zapsat nesmějí. K tomu blíže viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. října 2006, sp. zn. 29 Odo 824/2006.

a příjmení, např. „Jan Novák“), věcné (podle předmětu podnikání, např. „Česká pojišťovna“), fantazijní (abstraktní název, „ZyXEL“), či smíšená (kombinuje prvky předchozích, např. „Škoda Auto“). Dodatek je povinný u obchodních společností, kde označuje právní formu (např. podle § 154 odst. 2 ObchZ musí firma akciové společnosti obsahovat dodatek „akciová společnost“, případně zkratku „a. s.“ nebo „akc. spol.“), dodatky dále upravují zákony k jednotlivým právnickým osobám (např. zákon č. 77/1997 Sb., o státním podniku, v novelizovaném znění), u fyzických osob je dodatek fakultativní. U některých zapisovaných právnických osob ale není dodatek uveden (např. „Státní fond kultury České republiky“). Naopak dodatek může být zákonem vyžadován, např. nastane-li určitá právní situace (podle ustanovení § 70 odst. 2 ObchZ užívá firma po dobu likvidace dodatek „v likvidaci“).

Firma fyzické osoby je vždy firmou osobní, její základ povinně tvoří jméno a příjmení této osoby s případným dodatkem odlišujícím osobu podnikatele nebo druh podnikání (např. „Jan Starý, řezník“). Jedním z hlavních principů tvorby firmy je její nezaměnitelnost, firma musí být jednoznačně identifikovatelná a rozpoznatelná od všech ostatních firem. Pokud by tedy nastal případ, že na určitém místě již podniká firma fyzické osoby se stejným jménem, pak je další fyzická osoba při tvorbě firmy povinna dostatečně ji odlišit dodatkem (§ 10 odst. 1 ObchZ). Firma právnické osoby může být jak osobní (obsahující jméno společníka)⁶⁵, tak věcná, fantazijní i smíšená. K firmě právnické osoby se vždy přiřadí dodatek označující právní formu (přesné znění dodatku stanoví vždy zákon u konkrétní právnické osoby).⁶⁶ Z důvodu nezaměnitelnosti firmy není možné firmu právnické osoby odlišit pouze dodatkem označujícím právní formu (§ 10 odst. 1).

Další důležitý princip ovládající tvorbu firmy je zásada jasnosti a pravdivosti. Firma nesmí působit klamavě, např. aby se z ní dovozoval naprosto jiný předmět

⁶⁵ Uvedení jména společníka ve firmě může vyvolat i určité právní následky, např. u veřejné obchodní společnosti je pak možné použít dodatek „a spol.“, nebo pokud by firma obsahovala jméno komanditisty u komanditní společnosti, potom za závazky ručí stejně jako komplementář celým svým majetkem (§ 95 ObchZ).

⁶⁶ Kupříkladu komanditní společnost se označí podle § 77 ObchZ dodatkem „komanditní společnost“ nebo zkratkou „kom. spol.“, či „k. s.“, státní podnik se podle zákona č. 77/1997 Sb. označuje dodatkem „státní podnik“ nebo „s. p.“.

činnosti, nebo jiné místo podnikání atd., tedy aby nezastírala pravý stav věci.⁶⁷ Podnikatel svoji činnost vyvíjí pouze pod jednou firmou, a to takovou, která je zapsána do obchodního rejstříku (zásada jednotnosti). S tímto souvisí i otázka přejmenování firmy či zkratky firmy. Firma vzniká zápisem do obchodního rejstříku (konstitutivní zápis) a existuje až do změny či výmazu z obchodního rejstříku. Jestliže by došlo k přejmenování firmy, potom, jelikož je zápis firmy do obchodního rejstříku konstitutivním zápisem, by vznikla tímto firma nová. Užívání zkratky firmy není vzhledem k zásadě jednotnosti možné, v důsledku by totiž takové jednání znamenalo existenci více firem podnikatele.

Nerušené užívání firmy je chráněno obchodním zákoníkem podle ustanovení § 12. Pokud by došlo k neoprávněnému užití firmy, potom oprávněná osoba může žádat zdržení se takového jednání, odstranění závadného stavu, případně vydání bezdůvodného obohacení a náhradu škody. Smyslem těchto ustanovení je dále zvýšit právní ochranu firmy a korektního obchodního prostředí jako takového. Jedná se vlastně o rozšíření ochrany firmy podnikatele proti nekalosoutěžnímu jednání nad rámec ustanovení o hospodářské soutěži.⁶⁸

Právní úpravu sídla v současnosti nalezneme v občanském zákoníku, konkrétně pod ustanovením § 19c. Sídlem rozumíme jednoznačné místo určené plnou adresou, přičemž rozlišujeme dva druhy pojetí sídla – formální a skutečné. Skutečným sídlem se rozumí místo, kde je právnická osoba skutečně umístěna, je zde její správa a veřejnost se zde může s právnickou osobou stýkat.⁶⁹ Teorie skutečného sídla se u nás dříve uplatňovala, avšak s účinností zákona č. 215/2009 Sb. dne 20. července 2009 byla opuštěna a nyní je úprava sídla ovládána formální koncepcí (sídlem je tedy místo zapsané v obchodním rejstříku bez zřetele na objektivní stav).⁷⁰ Přesto však nedošlo k úplnému přijetí teorie formálního sídla a jisté prvky pojetí skutečného sídla v právní

⁶⁷ BARTOŠÍKOVÁ, M. In ELIÁŠ, K. a kol. *Kurs obchodního práva : obecná část, soutěžní právo*. 5. vyd. Praha: Beck, 2007. s. 113.

⁶⁸ K nerušenému užívání obchodní firmy blíže viz LOCHMANOVÁ, L. *Ochrana obchodní firmy*. Právní rádce. 2007, č. 4, s. 24-34.

⁶⁹ BARTOŠÍKOVÁ, M., ŠTENGLOVÁ, I. In ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník : komentář*. 12. vyd. Praha: Beck, 2009. s. 99.

⁷⁰ BARTOŠÍKOVÁ, M., ŠTENGLOVÁ, I. In ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník : komentář*. 13. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. s. 97.

úpravě zůstaly. Právnícká osoba je tedy určitým způsobem stále nucena do obchodního rejstříku zapsat své reálné sídlo, jelikož skutečného sídla osoby se má právo kdokoli dovolat. Naopak právnícká osoba nemůže namítat, že sídlo zapsané do obchodního rejstříku neodpovídá skutečnosti a že reálně sídlí na jiném místě. Při zápisu sídla do obchodního rejstříku musí právnícká osoba prokázat právní důvod užívání těchto prostor, k čemuž postačuje písemné prohlášení vlastníka nemovitosti, nebo souhlasným prohlášením osoby oprávněné s nemovitostí nakládat.⁷¹

U fyzických osob se zapisuje bydliště nebo místo podnikání (pokud je jiné než bydliště) a řídí se obdobnými principy jako úprava sídla. Místo podnikání je také prostor určený adresou, zákon sice deklaruje povinnost fyzické osoby zapsat skutečné místo podnikání (§2 odst. 3 ObchZ), avšak nijak toto místo nedefinuje, z čehož tedy můžeme vyvodit, že i místo podnikání je pojetím formální. I když zákon stanovuje povinnost zapsání místa podnikání, na rozdíl od sídla však nijak neupravuje možnost jeho dovolání se třetí osobou, vyvstává zde tedy otázka, zda je to vůbec možné. Přikláním se ke kladnému výroku.⁷² Podporu tohoto tvrzení můžeme nalézt jednak ve vyjádření principu materiální publicity (§ 29 odst. 1 ObchZ) a dále jej lze vyvodit z obecného vymezení působnosti obchodního zákoníku (§ 2 odst. 1 ObchZ), kde odkazuje neřešené otázky na občanské právo⁷³ a zásady, na nichž je obchodní zákoník založen.

Dalším obecně zapisovaným údajem je rodné číslo, případně datum narození. Rodné číslo můžeme definovat jako jediné a jedinečné desetimístné číslo přidělené konkrétní fyzické osobě, které je beze zbytku dělitelné jedenácti, přičemž v sobě obsahuje zakódované datum narození a pohlaví jedince (§ 13 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů, v novelizovaném

⁷¹ Vyhláška č. 250/2005 Sb. však v souladu s ustanovením § 32 odst. 2, 4 ObchZ stanovuje širší okruh požadovaných listin (výpis z katastru nemovitostí ne starší 3 měsíců osvědčující vlastnické právo k prostorám sídla. Pokud není vlastníkem, pak souhlas vlastníka prostor, případně souhlas správce a jeho zmocnění k tomuto souhlasu).

⁷² Stejný názor vyjadřuje Štenglová. K tomu blíže viz ŠTENGLOVÁ, I. *Obchodní rejstřík po novele*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2005. s. 74. Obdobně PLÍVA, S. In ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník : komentář*. 13. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. s. 99.

⁷³ Jak již bylo uvedeno, sídlo upravuje občanský zákoník v ustanovení § 19c, v současné době se uplatňuje teorie formálního sídla.

znění). Přestože tedy platí pravidlo jedno rodné číslo – jedna osoba, v praxi se však můžeme setkat s případy duplicity rodného čísla (tedy stejné číslo používá více osob). Jelikož je rodné číslo v různých životních situacích hojně využíváno⁷⁴, je samozřejmě takový stav velmi nežádoucí (může dojít k záměně osob), proto zákon duplicitu považuje za dostatečný důvod ke změně rodného čísla (§ 17 odst. 2 písm. a) zákona č. 133/2000 Sb.). Rodné číslo se zapisuje pouze u fyzické osoby jako podnikatele (vymezené podle § 34 odst. 1 písm. c) ObchZ), nikoliv tedy u fyzické osoby v rámci zápisu podnikatele (např. společník obchodní společnosti, prokurista atd.).⁷⁵

Identifikační číslo definuje zákon⁷⁶ jako číselný kód, který slouží k identifikaci ekonomického subjektu. Ekonomickým subjektem rozumíme všechny právnické osoby, organizační složky státu a fyzické osoby v postavení podnikatele. Jeho smysl spočívá v jednoznačné identifikaci subjektu, přičemž každému se přiděluje pouze jedno nezaměnitelné číslo (toto nesmí být přiděleno jinému subjektu ani v případě zániku subjektu původního). Význam identifikačního čísla je pouze evidenční, způsob jeho tvorby stanoví Český statistický úřad (§ 21 zákona č. 89/1995 Sb.).

5.2.2 Další zapisované údaje

Kromě obecně zapisovaných údajů, které se zapisují vždy a u všech osob, zákon dále ukládá zápis dalších skutečností. Mnohé z těchto dalších zapisovaných údajů obsahují ustanovení § 36 až § 38h ObchZ, můžeme je nalézt ale i ve zvláštních zákonech.⁷⁷ Povinnost jejich zapsání však váže k naplnění určité podmínky, např. konkrétní právní forma, určitá právní situace atd.

⁷⁴ Zapsáno je kupříkladu na občanském průkazu, užívá se při uzavírání smluv, počítají s ním různé registry (např. evidence pojištěnců všeobecného zdravotního pojištění podle ustanovení § 27 zákona č. 592/1992 Sb.) atd.

⁷⁵ BARTOŠÍKOVÁ, M., ŠTENGLOVÁ, I. In ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník : komentář*. 12. vyd. Praha: Beck, 2009. s. 100.

⁷⁶ Ustanovení § 2 písm. l) zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, v novelizovaném znění.

⁷⁷ Jak již bylo řečeno v kapitole 2, existuje množství zákonů, které stanovují povinnost zápisu dalších osob a stanovují i zapisované údaje. Kupříkladu můžeme uvést zákon č. 624/2004 Sb., o evropské společnosti, v novelizovaném znění.

Obchodní zákoník v ustanovení § 36 stanovuje u jednotlivých forem právnických osob (u obchodních společností, družstva a státního podniku) další povinně zapisované údaje. Těmito dalšími údaji jsou kupříkladu u veřejné obchodní společnosti jméno a bydliště nebo firma a sídlo jejich společníků. Stejně je tomu tak i v případě komanditní společnosti, u které se zapisuje také určení, kdo je komanditista a komplementář, a výše vkladu a rozsah jeho splacení u každého komanditisty.

Z dalších zapisovaných údajů můžeme uvést např. zápis odštěpného závodu nebo jiné organizační složky, zápis přeměn právnických osob, zápis vstupu do likvidace, zápis zrušení právnické osoby s uvedením důvodu atd.

5.3 Listiny zakládáné do sbírky listin

Jak již bylo uvedeno v kapitole 4, sbírka listin je nedílnou součástí obchodního rejstříku. Obsahem sbírky listin jsou dokumenty, jež svědčí o určitých právně významných skutečnostech, a jejichž uložení ukládá zákon. Obchodní zákoník v ustanovení § 32 odst. 2 stanovuje povinnost doložit návrh na zápis potřebnými listinami, které potvrzují navrhované skutečnosti, a dále předepisuje přiložit listiny zakládáné do sbírky listin. Seznam zakládáných listin je obdobně jako u zapisovaných údajů určen taxativně. Tedy pouze ty listiny, o nichž tak stanoví zákon, mohou být uloženy do sbírky listin, jiné nikoliv.

Konkrétní zakládáné listiny vyjmenovává ustanovení § 38i ObchZ, jsou jimi např. společenská smlouva nebo zakladatelská listina nebo zakladatelská smlouva, stanovy akciové společnosti, společnosti s ručením omezením nebo družstva, rozhodnutí o volbě či jmenování statutárních orgánů společnosti, výroční zprávy, řádné, mimořádné a konsolidované účetní závěrky, pokud nejsou součástí výroční zprávy, návrh na rozdělení zisku nebo vypořádání ztráty, pokud nejsou součástí řádné účetní závěrky, projekty přeměny právnické osoby, usnesení valné hromady podle § 210 ObchZ,⁷⁸ smlouva o zastavení obchodního podílu atd.

V případě zahraniční osoby, jejího podniku a organizační složky se do sbírky listin zakládají další dokumenty stanovené v § 38j ObchZ (např. úplné znění listiny,

⁷⁸ Jedná se o usnesení valné hromady akciové společnosti, které pověřuje představenstvo, aby rozhodlo o zvýšení základního kapitálu společnosti při zachování podmínek určených zákonem a stanovami společnosti.

kterou byla zahraniční osoba založena, osvědčení o zapsání v evidenci státu, kde má tato osoba sídlo, podpisový vzor vedoucího organizační složky atd.). Zákon zde přitom rozlišuje, zda se jedná o zahraniční osobu se sídlem v členském státu EU nebo státu tvořící evropský hospodářský prostor, či nikoliv.

6. Účinky zápisu

Zápisy do obchodního rejstříku můžeme rozdělit podle právního účinku, který je s jejich zápisem spojen, do dvou skupin - na zápisy konstitutivní a deklaratorní. Zápisem do obchodního rejstříku rozumíme jak nový zápis, tak ale i změnu, či výmaz (§ 31 odst. 1 ObchZ). Každý zápis do obchodního rejstříku vyvolá jistý účinek. Zatímco u konstitutivních zápisů nastávají právní účinky určité skutečnosti teprve až zápisem do obchodního rejstříku, u deklaratorních zápisů k právnímu účinku dochází nezávisle na zápisu. Základem jsou zápisy deklaratorní. Konstitutivní účinek zápisu nastává pouze v případě, že tak výslovně stanoví právní norma.⁷⁹

U konstitutivních zápisů nastává právní účinek určité skutečnosti teprve až jejím zapsáním do obchodního rejstříku. Ačkoliv zápisu předchází určité právní jednání předpokládané zákonem a toto jednání je platné, jeho právní účinky jsou však odloženy na dobu pozdější a nastávají teprve až okamžikem zápisu. Tedy až zápisem dochází k vzniku, změně, či zániku určité právní skutečnosti. Jestliže by k zápisu nedošlo, potom by účinek konstitutivního zápisu nemohl nastat. Konstitutivní účinek zápisu určité právní skutečnosti musí stanovit právní předpis.⁸⁰ Jsou to většinou takové skutečnosti, které jsou pro obchodní život velmi důležité, nebo jsou nutné pro ochranu třetích osob.⁸¹

Jako příklad konstitutivního zápisu můžeme uvést zápis obchodní společnosti. Podle ustanovení §62 odst. 1 ObchZ vzniká obchodní společnost dnem zápisu do obchodního rejstříku. Stejně je tomu tak i případě vzniku družstva (§ 225 odst. 1 ObchZ) a státního podniku (§ 5 odst. 1 zákona č. 77/1997 Sb.). Obdobně až ke dni výmazu z obchodního rejstříku dochází k zániku obchodní společnosti (§ 68 odst. 1 ObchZ), družstva (§ 254 odst. 1 ObchZ), či státního podniku (§ 10 zákona č. 77/1997 Sb.). Konstitutivní účinek mají dále kupříkladu zápisy obchodní firmy (§ 9

⁷⁹ K tomu blíže v rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 2. 2001, sp. zn. 29 Cdo 113/2000.

⁸⁰ Změnou právního předpisu tedy může dojít ke změně konstitutivního účinku na deklaratorní, či naopak. V minulosti se tak již stalo, např. deklaratorní účinek získal od roku 2001 zápis likvidace a likvidátora, od 31. 12. 2002 je deklaratorním zápisem zápis sídla společnosti.

⁸¹ HAVEL, B. In ELIÁŠ, K. a kol. *Kurs obchodního práva : obecná část, soutěžní právo*. 5. vyd. Praha: Beck, 2007. s. 162.

odst. 2 ObchZ), zápis prokury a prokuristy (§ 14 odst. 6 ObchZ), zápis odštěpného závodu nebo jiné organizační složky (§ 7 odst. 1 ObchZ), zápis vedoucího odštěpného závodu nebo jiné organizační složky (§ 13 odst. 3 ObchZ) atd.⁸²

Deklaratorní zápisy mají za úkol o určité právní skutečnosti pouze informovat, oznamovat ji. K účinku právní skutečnosti tedy dochází nezávisle na zápisu do obchodního rejstříku, tento zápis pak již jen autoritativně stvrzuje skutečný stav věci.⁸³ Přesto však také u těchto zápisů předpokládá obchodní zákoník určité účinky, a to ve spojitosti s principem publicity.⁸⁴ Deklaratorní účinek mají všechny zápisy do obchodního rejstříku, u nichž právní předpis nestanoví účinek konstitutivní. Jako příklad můžeme uvést zápis sídla (deklaratorní účinek od 31. prosince 2002), zápis statutárního orgánu společnosti, zápis členů dozorčí rady atd.

⁸² Více ke konstitutivním zápisům u jednotlivých zapisovaných osob viz ŠTENGLOVÁ, I. *Obchodní rejstřík po novele*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2005. s. 18.

⁸³ HOLEJŠOVSKÝ, J. *Obchodní rejstřík a další rejstříky vedené soudy*. 1. vyd. Praha: Beck, 2003. s. 63.

⁸⁴ K tomu blíže v kapitole 3.

7. Řízení o zápisu

Řízení o zápisu obecně upravuje občanský soudní řád v zákoně č. 99/1963 Sb. (zvláště v ustanoveních § 200a až § 200e věnovaných řízení ve věcech obchodního rejstříku), další úpravu nalezneme v obchodním zákoníku (v ustanovení § 31 až § 33 týkajících se návrhu na zápis), některé aspekty pak ve zvláštních právních předpisech.⁸⁵ Řízení o zápisu je svoji povahou řízením nesporným, zahajovaným zásadně na návrh, k němuž je příslušný rejstříkový soud. Jeho výsledkem je zapsání správných a pravdivých údajů do obchodního rejstříku. Než přistoupíme k samotnému řízení o zápisu, je nejprve nutno definovat pojem rejstříkového soudu.

7.1 Rejstříkový soud a jeho obsazení

Obchodní zákoník v ustanovení § 27 odst. 2 svěřuje rejstříkovému soudu vedení obchodního rejstříku, avšak jeho určení odkazuje na zvláštní právní předpis. Právní úpravu rejstříkového soudu tedy nalezneme až v občanském soudním řádu. Rejstříkové soudy tvoří zvláštní soudní soustavu. Rejstříkovým soudem je vlastně krajský soud⁸⁶, kterému byla svěřena pravomoc rozhodovat jako soud prvního stupně ve věcech obchodního rejstříku (věcná příslušnost je založena v ustanovení § 9 odst. 3 písm. a) OSŘ).

Místně příslušným rejstříkovým soudem je ten, do jehož obvodu spadá obecný soud fyzické či právnické osoby (tedy v daném obvodu má právnická osoba sídlo, fyzická osoba místo podnikání nebo bydliště). V případě zahraniční osoby je místní příslušnost soudu určena umístěním podniku, či organizační složky (§ 200a OSŘ). Pokud by došlo ke změně místní příslušnosti, potom soud usnesením převede příslušnost na nový soud. Jakmile zmíněné usnesení nabude právní moci, převedou se

⁸⁵ Kupříkladu můžeme uvést zákon č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů, v novelizovaném znění.

⁸⁶ Podle ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb. (o soudech a soudcích) působnost krajského soudu v obvodu hlavního města Prahy vykonává Městský soud v Praze. Názvy, obvody a sídla krajských soudů pak vyjmenovává výše uvedený zákon v příloze č. 2.

zápisy do obchodního rejstříku nově příslušného soudu. V případě, že by soud nesouhlasil s převedením místní příslušnosti, rozhodne o příslušnosti jemu nadřizený soud (tedy vrchní soud, jelikož rejstříkovým soudem je krajský soud).

Další podstatnou otázkou je stanovení osob, které jsou oprávněny v řízení jednat a rozhodovat. V řízení o zápisu před krajským soudem jako soudem prvního stupně jedná a rozhoduje samosoudce (§ 36a odst. 2 OSŘ). Samosoudci přitom přísluší veškerá práva a povinnosti předsedy senátu, ale i práva vyhrazená senátu (§ 36d odst. 2 OSŘ). Na rozhodovací a jiné činnosti soudu se ale mohou podílet i další osoby v míře stanovené zvláštním právním předpisem - justiční čekatelé, asistenti soudců, vyšší soudní úředníci, soudní tajemníci a soudní vykonavatelé (§ 3 odst. 2 zákona č. 6/2002 Sb.). Z hlediska řízení o zápisu jsou v současné době z těchto osob jednoznačně nejvýznamnějšími vyšší soudní úředníci.

Vyšší soudní úředník je bezúhonný občan České republiky s předepsaným ukončeným studiem, který je oprávněn provádět samostatně úkony a činnosti soudu stanovené zákonem. Při provádění těchto úkonů se řídí pouze zákonem a jinými právními předpisy, případně také pokyny předsedy soudu či samosoudce, jestliže nejde o rozhodnutí. Jestliže se jedná o věc právně nebo skutkově složitou, potom je vyšší soudní úředník povinen ji předložit předsedovi senátu. Předseda senátu má oprávnění věc vyššímu soudnímu úředníkovi z téhož důvodu odejmout, v řízení o zápisu však pouze tehdy, jestliže by se rozhodovalo o zápisu (§ 8 zákona č. 121/2008 Sb.). Od 1. prosince 2006⁸⁷ jsou vyšší státní úředníci oprávněni v řízení o zápisu činit veškeré úkony, včetně samotného provedení zápisu, pokud není třeba nařídit jednání (§ 10 odst. 2 zákona č. 121/2008 Sb.).

K provedení jednoduchých úkonů v řízení o zápisu může předseda soudu pověřit i justiční čekatele a soudní tajemníky (§ 6 odst. 2 písm. o) zákona č. 37/1992 Sb.). Justiční čekatelé jsou osoby, které se odborně připravují na budoucí výkon funkce soudce, přičemž mají založen pracovní poměr k určitému soudu. Soudní tajemníci patří mezi zaměstnance odborného aparátu soudu.

⁸⁷ Blíže viz čl. VI zákona č. 216/2005 Sb.

7.2 Návrh na zahájení řízení

Řízení o zápisu se podle ustanovení § 200b odst. 1 OSŘ zahajuje zásadně na návrh. Bez návrhu je možné zahájit řízení jen za předpokladu, že zapsaný údaj neodpovídá skutečnému stavu a řízení tuto vadu napraví. Návrh na zápis, změnu nebo výmaz zápisu do obchodního rejstříku pak mohou podat pouze osoby vyjmenované v ustanovení § 34 ObchZ (obchodní společnosti a družstva, zahraniční osoby podle § 21 odst. 4 ObchZ, fyzické osoby, které jsou podnikateli, a další osoby, kterým povinnost zápisu ukládá zvláštní právní předpis⁸⁸), nebo případně osoby, u nichž tak stanoví zákon.⁸⁹ Zde je tedy nutno rozlišit, zda se jedná o prvozápis dané osoby, nebo o změnu či výmaz zápisu. Jestliže se daná osoba zapisuje do obchodního rejstříku poprvé, u fyzických osob, které jsou podnikateli, návrh podává sama tato fyzická osoba. U obchodních společností a družstva zákon vždy stanovuje konkrétní osoby oprávněné podat návrh na první zápis (např. všichni členové představenstva akciové společnosti, všichni společníci komanditní společnosti atd.). U dalších právnických osob stanovuje osoby oprávněné podat návrh zvláštní zákon (např. u příspěvkových organizací zřizovaných územně samosprávnými celky podle ustanovení § 27 odst. 10 zákona č. 250/2000 Sb. návrh na zápis podává její zřizovatel). V případě zahraniční osoby a její organizační složky návrh na zápis podává tato zahraniční osoba (§ 21 odst. 4 ObchZ).

Návrh na zápis změny či výmazu skutečnosti v obchodním rejstříku pak podává dotyčná fyzická osoba, jež je podnikatelem, nebo právnická osoba prostřednictvím svých statutárních orgánů. Pokud se jedná o návrh na výmaz osoby z obchodního rejstříku, u fyzické osoby návrh opět podává sama tato osoba (§ 34 odst. 4 ObchZ), u právnických osob pak osoby oprávněné podat návrh rozlišujeme podle důvodu

⁸⁸ Kupříkladu státní podniky, zdravotní pojišťovny atd.

⁸⁹ Než byla tato možnost do obchodního zákoníku vložena ustanovením čl. XVI bodu 4 zákonem č. 79/2006 Sb., působila formulace oprávněných navrhovatelů v případě prvozápisu od nabytí účinnosti rejstříkové novely č. 216/2005 Sb. výkladové problémy, jelikož obchodní společnosti a družstva vznikají až samotným zápisem a tedy samy návrh na zápis podat nemohou. K tomu blíže viz BARTOŠÍKOVÁ, M., ŠTENGLOVÁ, I. In ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník : komentář*. 12. vyd. Praha: Beck, 2009. s. 81. Nebo BARTOŠÍKOVÁ, M. *Rejstříkové peripetie*. Právní rádce. 2006, č. 8, s. 1.

výmazu. Při zrušení právnické osoby s likvidací návrh na výmaz osoby z obchodního rejstříku podává likvidátor (§ 72 ObchZ), kterému zákon v této situaci propůjčuje postavení statutárního orgánu společnosti (§ 71 odst. 5 ObchZ). Osoby oprávněné podat návrh v případě přeměn společnosti pak stanovuje ustanovení § 38d ObchZ.

Návrh na zápis určité skutečnosti do obchodního rejstříku jsou osoby povinny podat bez zbytečného odkladu od vzniku této skutečnosti (§ 32 odst. 3 ObchZ). Lhůta „bez zbytečného odkladu“ je tedy neurčitá, proto činí v praxi určité obtíže.⁹⁰ Na tuto lhůtu totiž dále navazuje další lhůta, patnáctidenní, po jejímž uplynutí (pokud osoby nesplní povinnost podat návrh na zápis) jsou oprávněny podat návrh i další osoby, které na zápisu mají právní zájem, mohou jej doložit a k návrhu přiloží předepsané listiny (§ 31 odst. 2 ObchZ).

Návrhy na zápis se podávají pouze na předepsaných formulářích, které jsou spolu se seznamem přikládaných listin určeny vyhláškou č. 250/2005 Sb.⁹¹ Tyto formuláře i seznamy přikládaných listin jsou členěny podle jednotlivých zapisovaných osob. Z povinnosti podat návrh na zápis na předepsaném formuláři jsou však vyjmuty státní podniky, právnické osoby veřejného práva zřizované podle zvláštního právního předpisu (např. Státní fond kultury České republiky, Česká tisková kancelář atd.), a předepsaný formulář není potřeba také, pokud se zápis provádí z úřední povinnosti (§ 32 odst. 5 ObchZ). Návrh lze podat v listinné, i elektronické podobě, stejně tak i přikládané dokumenty, listinnou verzi však rejstříkový soud převede a dále uchovává jen v elektronické podobě (§ 33 odst. 1, 3 ObchZ). Návrh na zápis se podává a zápisy se provádějí v českém jazyce. Přesto však je možné provést i zápis v cizím jazyce, avšak verze v českém jazyce musí být zapsána vždy a k návrhu musí být přiložen úředně ověřený překlad znění zápisu do cizího jazyka (§ 33 odst. 5 ObchZ).

⁹⁰ K tomu blíže viz BARTOŠÍKOVÁ, M., ŠTENGLOVÁ, I. In ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník : komentář*. 12. vyd. Praha: Beck, 2009. s. 82.

⁹¹ Ačkoliv mělo zavedení formulářů za cíl zjednodušení a zrychlení rejstříkového řízení, podařilo se tak pouze zčásti (formuláře jsou totiž až zbytečně složité). Před účinností zákona č. 79/2006 Sb., jež novelizoval občanský soudní řád, dokonce soudy ani neměly možnost vyzvat navrhovatele k odstranění vad (takový návrh musel být odmítnut). K tomu blíže viz HOLEJŠOVSKÝ, J. *Výzvy a jich se týkající lhůty v řízení ve věcech obchodního rejstříku. (1. část)*. *Obchodněprávní revue*. 2009, č. 7, s. 190.

7.3 Přezkumná a rozhodovací činnost soudu

Řízení o zápisu je zahájeno dnem, kdy došel soudu návrh na jeho zahájení (§ 82 odst. 1 OSŘ). Pokud by šlo o řízení bez návrhu,⁹² zahajuje se usnesením soudu podle § 81 odst. 3 OSŘ. Ustanovení § 200c odst. 1 OSŘ definuje účastníky řízení (obecná úprava účastníků se nepoužije), těmi jsou pouze osoba, jež podala návrh, a podnikatel (osoba, jíž se toto řízení týká).

Od účinnosti zákona č. 216/2005 Sb. došlo k omezení dřívějšího vyšetřovacího principu a nově je uplatňován princip registrační.⁹³ Tato změna spočívá v tom, že soud v řízení o zápisu vychází z předložených listin a skutečností v něm obsažených a zkoumá pouze splnění formálních náležitostí. Soud tedy pouze prověřuje, zda předepsané listiny dokládají navrhované skutečnosti, zda není obchodní firma s jinou zaměnitelná, či klamavá (§ 200da odst. 1 OSŘ). Jestliže je jediným účastníkem řízení podnikatel, jehož se zápis týká, a zároveň podkladem návrhu je notářský zápis, soud pak pouze zkoumá dodržení náležitostí tohoto zápisu podle zvláštního právního předpisu (tedy nikoliv jeho obsah) a na jeho základě provede zápis (§ 200da odst. 4 OSŘ). Jestliže však navrhovatel důkazní břemeno neunes, soud jeho návrh usnesením odmítne.⁹⁴ Míra přezkumu je tedy v registračním pojetí řízení o zápisu mnohem menší, než tomu tak bylo dříve.

V určitých případech soud provede zápis bez rozhodnutí,⁹⁵ v ostatních pak rozhodne usnesením, aniž by nařizoval jednání. Po právní moci tohoto usnesení pak

⁹² Blíže k řízení bez návrhu viz ŠTENGLOVÁ, I. In DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád : komentář*. Vyd. 1. Praha : C.H. Beck, 2009. s. 1477-1478.

⁹³ K tomu blíže viz ŠKÁROVÁ, M. a kol. *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou : podle stavu k 1.9. 2009*. 4. aktualiz. vyd. Praha : Linde, 2009. s. 645.

⁹⁴ Důvody odmítnutí návrhu specifikuje § 200d OSŘ. Jsou jimi podání neoprávněnou osobou, nesprávný způsob podání (je třeba použít předepsaných formulářů), návrh neobsahuje všechny stanovené náležitosti, nesrozumitelnost a neurčitost, nedoložení předepsaných listin. Pokud návrh na zápis obsahuje určité vady, soud vyzve navrhovatele k jejich odstranění v určité lhůtě, po jejím marném uplynutí pak návrh usnesením odmítne. K tomuto blíže viz HOLEJŠOVSKÝ, J. *Výzvy a jich se týkající lhůty v řízení ve věcech obchodního rejstříku. (1. část)*. Obchodněprávní revue. 2009, č. 7, s. 188-196. HOLEJŠOVSKÝ, Josef. *Výzvy a jich se týkající lhůty v řízení ve věcech obchodního rejstříku. (2. část)*. Obchodněprávní revue. 2009, č. 8, s. 215-222.

⁹⁵ Bez vydání rozhodnutí provede soud zápis do obchodního rejstříku kupříkladu u deklaratorních zápisů, pokud je jediným účastníkem řízení podnikatel, jehož se toto řízení týká (§ 200da odst. 5 OSŘ). Jestliže

provede zápis. Soud je navíc provedení zápisu povinen učinit v předepsané lhůtě (základní lhůta je 5 pracovních dnů), pokud tak neučiní, ani o návrhu nerozhodne, nastává tzv. fikce zápisu. Fikce zápisu znamená, že zápis se považuje za provedený dnem následujícím po uplynutí stanovené lhůty. V tomto případě by ovšem mohla nastat situace, kdy by došlo k provedení takového zápisu do obchodního rejstříku, jež by neodpovídal skutečnému stavu. Zákon na tuto situaci pamatoval v ustanovení § 200db odst. 5 OSŘ, kdy dotčeným osobám (podnikateli a osobám zapisovaným v rámci zápisu podnikatele, např. členové statutárních orgánů) dává možnost domáhat se změny nebo výmazu tohoto zápisu ve lhůtě jednoho měsíce. Soud je ovšem i nadále oprávněn zahájit řízení kdykoliv i bez návrhu podle ustanovení § 200b odst. 1 OSŘ, jestliže zjistí, že zápis neodpovídá skutečnému stavu věci.

soud provede zápis bez rozhodnutí, je nutno o tom účastníky řízení informovat (v tomto případě totiž neexistuje rozhodnutí, které by se účastníkům řízení mohlo poslat). Soud proto účastníky řízení vyrozumí zasláním výpisu z obchodního rejstříku, který obsahuje tento konkrétní zápis (§ 200dc odst. 1 OSŘ)

Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo analyzovat problematiku právní úpravy obchodního rejstříku. Soustředil jsem se především na současné znění právních předpisů, avšak pozornost jsem také věnoval historii a vývoji právní úpravy obchodního rejstříku a uváděl jsem příklady významných změn.

Jak z práce vyplývá, v současné době je obchodní rejstřík nepostradatelným pomocníkem, který garantuje určitou úroveň právní jistoty a bezpečnosti obchodních vztahů. Jelikož je veřejným seznamem, do kterého může kdokoliv nahlédnout, a od nedávné doby je dokonce přístupný přes internet, mnoho osob jeho služeb využívá a vyhledává v něm potřebné informace. Kdyby jeho všeobecná dostupnost byla výrazně omezena, nebo by rejstřík jako takový byl dokonce zrušen, došlo by tím k deformaci celého obchodního života. Potřebné údaje v něm uložené by najednou pro obchodníky, ale i celou širokou veřejnost, nebyly v ucelené podobě jednoduše přístupné, musely by se složitě vyhledávat, přičemž v některých případech by to nemuselo být možné. Jelikož by po těchto údajích byla stále velká poptávka, pravděpodobně by vznikly obdobné rejstříky na komerčním základě. Lze i pochybovat o tom, zda by případný zákonný zákaz takovýchto evidencí byl úspěšný. S největší pravděpodobností by tyto údaje byly nadále předmětem obchodování, i když pouze skrytého (obdobně jako je tomu kupříkladu v posledních letech v případě databází zákazníků a jejich kontaktů).

Můžeme tedy předpokládat, že současné základní pojetí obchodního rejstříku, založené na principu publicity a jeho vedení rejstříkovými soudy jako státními orgány, je v současné době nejvhodnějším řešením (a také historií dostatečně prověřeným).⁹⁶ Samotná právní úprava obchodního rejstříku a její uvádění do praxe však již zdaleka bezchybná není. Dlouhodobě působí určité problémy a je předmětem sporů, lze tedy do budoucna očekávat určité legislativní změny.

V současné době existuje vládní návrh zákona, č.j. 27/11 s navrhovanou účinností od 1. července 2011 (vypracovaný ministerstvem spravedlnosti), kterým se

⁹⁶ Objevují se však i jiné názory, které by chtěly vedení obchodního rejstříku svěřit soukromým registrátorům po vzoru Francie, či Španělska. K tomuto blíže viz PELIKÁN, R. *Vedení obchodních rejstříků v evropských zemích*. Právní zpravodaj, 2001, č. 9. s. III-V.

mění zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.⁹⁷ V rámci legislativního procesu již byl tento návrh vlády předložen vládě k projednání a na jednání dne 2. března 2011 byl schválen.⁹⁸ Tento vládní návrh obsahuje pro obchodní rejstřík několik podstatných změn. Kupříkladu nově by formuláře pro zápis údajů do obchodního rejstříku již neměly být v příloze vyhlášky, vyhláška by měla stanovovat pouze jejich náležitosti a samotné formuláře by zveřejňovalo Ministerstvo spravedlnosti ČR na svých internetových stránkách (což umožní rychlejší reakci na jejich změny). Rodné číslo by už vzhledem k ochraně osobních údajů nebylo zveřejňovaným údajem, zapisováno by však bylo i nadále do neveřejné části rejstříku. Nově by tento vládní návrh určil obecně zapisovaným údajem datum narození,⁹⁹ které by bylo zveřejňováno namísto rodného čísla. Vládní návrh dále řeší problém, který vyvstal se změnou pojetí sídla na formální. Nyní jsou zapisované osoby povinny doložit právní důvod k užívání prostor, kam umístily své sídlo nebo místo podnikání, při návrhu na zápis do obchodního rejstříku. Podle nové úpravy by však zapisované osoby měly mít právní důvod k užívání těchto prostor po celou dobu zapsání do obchodního rejstříku. Jestliže by právní důvod odpadl, soud by tuto osobu vyzval k doložení právního důvodu nebo přemístění sídla. Pokud by tak podnikatel neučinil, mohl by soud podle § 29 odst. 6 ObchZ rozhodnout o zrušení právnické osoby s likvidací. Vládní návrh dále, mimo jiné, odstraňuje povinnost ukládání některých dokumentů do sbírky listin (např. podpisových vzorů statutárních orgánů a vedoucích organizačních složek), nově by postačovalo předložit pouze jedno vyhotovení listiny (vzhledem k elektronizaci obchodního rejstříku), právní důvod užívání prostor by nebyl potřeba dokládat, jestliže jej lze zjistit z veřejných rejstříků (katastr nemovitostí).

I když by tento vládní návrh vyřešil některé palčivé problémy, jiné však zůstávají. Proto bude do budoucna nutné dále zjednodušit a zrychlit rejstříkové řízení, odstranit povinnost zapsání údajů a dokládání listin, jež nejsou nezbytné, nebo jejichž

⁹⁷ Plný text návrhu, včetně důvodové zprávy, je dostupný na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti ČR, sekce Legislativa – Civilní legislativa.

⁹⁸ Tiskovou zprávu „*Výsledky jednání vlády, 2. března 2011*“ lze nalézt na internetových stránkách vlády, sekce Média centrum - Tiskové zprávy.

⁹⁹ Podle současné právní úpravy se primárně zapisuje rodné číslo. Datum narození pak pouze v případě, jestliže fyzické osobě nebylo rodné číslo přiděleno (§ 35 písm. d) ObchZ).

obsah může rejstříkový soud sám zjistit z jiných registrů, dále by bylo velmi prospěšné výrazné zjednodušení formulářů,¹⁰⁰ které jsou nyní až přehnaně složité. Za úvahu by také stálo, zda by nebylo lépe celou zjednodušenou právní úpravu obchodního rejstříku vyčlenit do zvláštního zákona.¹⁰¹ Novela obchodního rejstříku v zákoně č. 216/2005 Sb., započala (i když s určitými obtížemi) proces zjednodušení rejstříkového řízení. Je však nutné neustrnout na místě a v této snaze dále pokračovat.

¹⁰⁰ Dokonce se objevují názory volající po jejich odstranění. K tomu blíže viz SURGA, O. *Obchodní rejstřík bez dechu*. Právní rádce, 2006, č. 1, s. 64-66.

¹⁰¹ K tomu blíže MYSLIL, S., MYSLIL, R. *Obchodní rejstřík po novele*. Bulletin advokacie, 2006, č. 4. s. 17. Nebo MYSLIL, S. *Právní úprava obchodního rejstříku*. Bulletin advokacie, 2002, č. 10. s. 31-32.

Seznam zkratek

ObchZ - zákon č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník, v novelizovaném znění

OSŘ - zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, v novelizovaném znění

k. ř. - instrukce Ministerstva spravedlnosti č.j. 505/2001-Org, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, v novelizovaném znění

ZOOÚ - zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, v novelizovaném znění

Seznam literatury

Knižní publikace

CÍSAŘ, Jaromír. Právní dějiny Francie. In SELTENREICH, Radim (ed.). *Dějiny evropského kontinentálního práva : vysokoškolská právnícká učebnice*. 3. uprav. vyd. Praha : Leges, 2010. s. 213-335. ISBN 978-80-87212-54-7.

ČERNÁ, Stanislava. *Obchodní právo. 3, Akciová společnost*. 1. vyd. Praha : ASPI-Wolters Kluwer, 2006. 360 s. ISBN 80-7357-164-1.

DĚDIČ, Jan aj. *Obchodní zákoník : komentář. Díl I, § 1 - § 92e*. 1. vyd. Praha : Polygon, 2002. 847 s. ISBN 80-7273-071-1.

DRÁPAL, Ljubomír; BUREŠ, Jaroslav aj. *Občanský soudní řád : komentář*. Vyd. 1. Praha : C.H. Beck, 2009. [Část] I. § 1-200za, xx, 1579 s. ISBN 978-80-7400-107-9.

ELIÁŠ, Karel aj. *Kurs obchodního práva : obecná část, soutěžní právo*. 5. vyd. Praha : Beck, 2007. XLII, 610 s. ISBN 978-80-7179-583-4.

ELIÁŠ, Karel; DVOŘÁK, Tomáš aj. *Obchodní zákoník : praktické poznámkové vydání s výběrem judikatury od roku 1900*. 5. přeprac. a rozš. vyd. Praha : Linde, 2006. 975 s. ISBN 80-7201-624-5.

HOLEJŠOVSKÝ, Josef. *Obchodní rejstřík : řízení před rejstříkovým soudem*. 1. vyd. Praha : Justiční akademie ČR, 2004. 164 s. Nemá ISBN.

HOLEJŠOVSKÝ, Josef. *Obchodní rejstřík a další rejstříky vedené soudy*. Vyd. 1. Praha : Beck, 2003. 1041 s. ISBN 80-7179-664-6.

KUČEROVÁ, Alena; NONNEMANN, František. *Ochrana osobních údajů v otázkách a odpovědích*. 1. vyd. Praha : BOVA Polygon, 2010. 150 s. ISBN 978-80-7273-163-3.

MALOVSKÝ-WENIG, Arnošt. *Příručka obchodního práva*. 1. vyd. Praha : Československý Kompas, 1947. XVI, 510 s. Nemá ISBN.

MALÝ, Karel aj. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 4., přeprac. vyd. Praha : Leges, 2010. 640 s. ISBN 978-80-87212-39-4.

MATOUŠOVÁ, Miroslava; HEJLÍK, Ladislav. *Osobní údaje a jejich ochrana : knížka pro praxi*. 1. vyd. Praha : ASPI Publishing, 2003. 415 s. ISBN 80-86395-50-2

PELIKÁNOVÁ, Irena aj. *Obchodní právo : učebnice. 1, Úvod do obchodního práva, osoby v podnikání s přihlédnutím k právu EU. 2.*, přeprac. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2010. 576 s. ISBN 978-80-7357-525-0.

PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo. 1.* Vyd. 1. Praha : ASPI Publishing, 2005. 458 s. ISBN 80-7357-062-9.

PELIKÁNOVÁ, Irena; ČERNÁ, Stanislava aj. *Obchodní právo. 2, Společnosti obchodního práva a družstva.* 1. vyd. Praha : ASPI-Wolters Kluwer, 2006. 545 s. ISBN 80-7357-149-8.

RABAN, Přemysl. *Obchodní zákoník : komentář : judikatura.* 5. dopl. vyd. Praha : Eurounion, 2007. 766 s. ISBN 978-80-7317-060-8.

RANDA, Antonín. *Soukromé obchodní právo rakouské (1908).* Vyd. 1. Praha : Vysoká škola aplikovaného práva, 2008. 345 s. ISBN 978-80-86775-14-2.

SKŘEJPKOVÁ, Petra. *Obchod a obchodní právo v rakouských a českých ústavních dokumentech 19. století.* In MALÝ, Karel (ed.); SOUKUP, Ladislav (ed.). *Vývoj české ústavnosti v letech 1618-1918.* 1. vyd. Praha : Karolinum, 2006. s. 684-693. ISBN 80-246-1209-7.

ŠKÁROVÁ, Marta aj. *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou : podle stavu k 1.9. 2009.* 4. aktualiz. vyd. Praha : Linde, 2009. 1263 s. ISBN 978-80-7201-769-0

ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Obchodní rejstřík po novele.* Vyd. 1. Praha : ASPI Publishing, 2005. 267 s. ISBN 80-7357-115-3.

ŠTENGLOVÁ, Ivana; PLÍVA, Stanislav; TOMSA, Miloš aj. *Obchodní zákoník : komentář.* 12. vyd. Praha : Beck, 2009. xxii, 1375 s. ISBN 978-80-7400-055-3.

ŠTENGLOVÁ, Ivana; PLÍVA, Stanislav; TOMSA, Miloš aj. *Obchodní zákoník : komentář.* 13. vyd. Praha : C.H. Beck, 2010. xxii, 1447 s. ISBN 978-80-7400-354-7.

WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní : vysokoškolská učebnice.* 5. aktualiz. vyd. Praha : Linde, 2008. 751 s. ISBN 978-80-7201-726-3.

Časopisecké články

BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava. *Podnikání zahraničních osob prostřednictvím, jejich podniku a organizační složky podniku v České republice.* *Právní rádce.* 2005, č. 12, s. 21-28.

- BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava. Rejstříkové peripetie. *Právní rádce*. 2006, č. 8, s. 1.
- BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava. Rejstříkové peripetie aneb jak novela novelu stíhá. *Právní fórum*. 2006, č. 8, s. 265-272.
- BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava. Rejstříkové soudy. *Právní rádce*. 2003, č. 7, s. 1.
- DĚDIČ, Jan. Malé zamyšlení nad významnou novelou obchodního zákoníku. *Právní zpravodaj*. 2005, č. 7, s. 1, 3-6.
- FALDYNA, František. Několik poznámek k novelizovanému obchodnímu rejstříku. *Právo a podnikání*. 2005, č. 12, s. 7-10.
- HAMPEL, Petr. Obchodní rejstřík ve světle novel obchodního zákoníku. *Právní fórum*. 2008, č. 3, s. 113-115.
- HOLEČEK, Jakub. Revoluce v zápisech do obchodního rejstříku na obzoru. *Právní rádce*. 2005, č. 6, s. 26-29.
- HOLEJŠOVSKÝ, Josef. Výzvy a jich se týkající lhůty v řízení ve věcech obchodního rejstříku. (1. část). *Obchodněprávní revue*. 2009, č. 7, s. 188-196.
- HOLEJŠOVSKÝ, Josef. Výzvy a jich se týkající lhůty v řízení ve věcech obchodního rejstříku. (2. část). *Obchodněprávní revue*. 2009, č. 8, s. 215-222.
- HOŠTIČKA, Petr; HRDINA, Pavel; MATES, Pavel. Ochrana osobních údajů v obchodním rejstříku. *Právní rádce*. 2003, č. 8, s. 26-27.
- IŠTVÁNEK, František. Spory o rejstříkové řízení pokračují. *Právní rádce*. 2003, č. 7, s. 20-22.
- LOCHMANOVÁ, Ludmila. Ochrana obchodní firmy. *Právní rádce*. 2007, č. 4, s. 24-34.
- MYSLIL, Stanislav. Právní úprava obchodního rejstříku. *Bulletin advokacie*. 2002, č. 10, s. 22-32.
- MYSLIL, Stanislav; MYSLIL, Richard. Obchodní rejstřík po novele. *Bulletin advokacie*. 2006, č. 4, s. 15-17.
- PELIKÁN, Robert. Vedení obchodních rejstříků v evropských zemích. *Právní zpravodaj*. 2001, č. 9, s. III-V.
- POSPÍŠILOVÁ, Alena. K vývoji právní úpravy obchodního rejstříku. *Aplikované právo*. 2006, č. 1, s. 69-73
- SURGA, Ondřej. Obchodní rejstřík bez dechu. *Právní rádce*. 2006, č. 1, s. 64-66.

Judikatura

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. května 2003, sp. zn.: 29 Odo 839/2002.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 12. února 2009, sp. zn.: 9 As 34/2008-68.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. října 2006, sp. zn. 29 Odo 824/2006.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. února 2001, sp. zn. 29 Cdo 113/2000.

Elektronické a ostatní prameny

Portál veřejné správy, vyhledávání v předpisech sbírky zákonů, dostupné na adrese:

<http://portal.gov.cz>

Sbírka zákonů v elektronické podobě na stránkách Ministerstva vnitra ČR, dostupná na adrese: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu>

Právní předpisy EU, dostupné na adrese: <http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm>

Informační systém Salvia, vyhledávání judikatury, dostupný na adrese: <http://slv.cz/>

FAQ o rodných číslech na stránkách Ministerstva vnitra ČR, dostupné na adrese:

http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/rady/faq/rod_cis.html

Internetové stránky Nejvyššího soudu ČR, dostupné na adrese: <http://www.nsoud.cz/>

Tisková zpráva „Výsledky jednání vlády, 2. března 2011“, dostupná na adrese:

<http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/tiskove-zpravy/vysledky-jednani-vlady--2--brezna-2011-81736/>

Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 6/2009 - Ochrana soukromí při zpracování osobních údajů, dostupné na adrese:

http://uoou.cz/files/stanovisko_2009_6.pdf

Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 2/2008 - Souhlas se zpracováním osobních údajů, dostupné na adrese: http://uoou.cz/files/stanovisko_2008_2.pdf

Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 4/2004 - Aplikační výklad k části zákona o evidenci obyvatel, dostupné na adrese:

http://uoou.cz/files/stanovisko_2004_4.pdf

Abstract

The topic of this diploma thesis is the legal regulation of the Commercial Register in the Czech Republic. The thesis focuses on various problems connected with this legal sphere and with the role of the Commercial Register as a public document. The thesis consists of seven chapters, each of them dealing with different aspects of the Commercial Register's nature.

At the beginning of the thesis there is the survey of the historical development of the Commercial Register and basic facts, documents and legal regulations (e. g. Code Savary 1673, Code de commerce 1807, AHGB 1863 etc.) that were very important and influencing factors for its present appearance (as it is known in the Commercial Code N. 513/1991 Coll.) are described there. Then the basic concept and principles of the Commercial Register are explained and the principle of publicity (material and formal) on which the Commercial Register is based is analyzed.

The next part of the thesis illustrates the Commercial Register's structure and defines which subjects (artificial and natural persons) and information are, according to the law, recorded there. There are also explanations of registered subjects and information and legal effects of the registration. Possible difficulties during the registration process are also mentioned.

The end of the thesis is dedicated to the problems of the constitutive and declaratory records in the Commercial Register and the record proceedings. The concept and the role of the Commercial Court is also clarified there.

As it is shown in the thesis the importance of the Commercial Register is undoubtedly very high. Information registered there is important not only for the state institutions and business partners keeping business relations with a business person registered there, but also for third persons entering legal relations with this person.

The thesis shows that the Commercial Register as a public document about entrepreneurs with all the information registered there plays the important role for the improvement of business relationships security and the strengthening of legal certainty.

Abstrakt

Tématem diplomové práce je právní úprava obchodního rejstříku v České republice. Práce se zaměřuje na různé aspekty spojené s touto právní oblastí a rolí obchodního rejstříku jako veřejného seznamu.

Diplomová práce se skládá ze sedmi kapitol. Každá z nich se zabývá odlišným okruhem problémů obchodního rejstříku, analyzuje je a uvádí příklady.

Začátek práce je věnován historickému vývoji obchodního rejstříku od jeho počátků, přes velké kodifikace v 19. století, až po jeho dnešní podobu, tak jak je upravena v zákoně č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník, v novelizovaném znění. Jsou zde uvedena základní fakta a právní předpisy (např. Code Savary z roku 1673, Code de commerce z roku 1807, AHGB z roku 1863 aj.), které měly podstatný a značný vliv na formování současného obchodního rejstříku. Je zde objasněn pojem a význam obchodního rejstříku a analyzován princip publicity (materiální a formální), na němž je obchodní rejstřík založen.

Další část práce rozebírá strukturu obchodního rejstříku a definuje, které subjekty (fyzické a právnické osoby) a údaje jsou podle zákona do rejstříku zapisovány. Najdeme zde výklady a příklady zapisovaných údajů a právní účinky těchto zápisů.

Závěr diplomové práce je věnován konstitutivním a deklaratorním účinkům zápisu a řízení o zápisu. Je zde vyložen i pojem a úloha rejstříkového soudu.

V současnosti je význam obchodního rejstříku bezpochyby veliký. Informace v něm zapsané jsou důležité nejen pro státní instituce a obchodní partnery udržující obchodní vztahy s podnikatelem v rejstříku zapsaným, ale také pro třetí osoby vstupující do právních vztahů s touto (zapsanou) osobou. Z diplomové práce vyplývá, že obchodní rejstřík jakožto veřejnoprávní evidence podnikatelů s veškerými zapsanými informacemi je důležitým nástrojem pro zlepšení bezpečnosti obchodních vztahů a posílení jejich právní jistoty.

Právní úprava obchodního rejstříku

Legal regulation of the Commercial Register

Klíčové slovo: Obchodní rejstřík

Keyword: Commercial Register